divadlo

6

OCHOTNICKÉ

ROČNÍK
VI.
1960

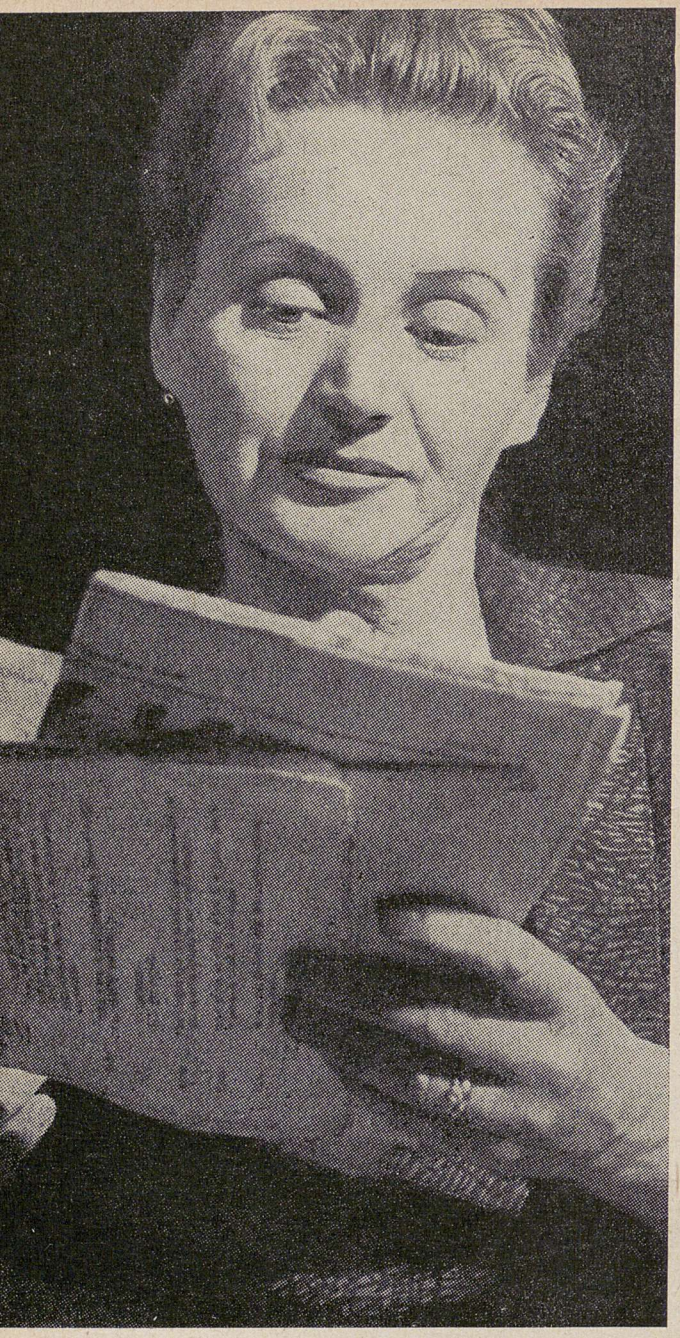

NOVÉ DIVADLO KAPITÁNA JAROŠE MĚLNÍK

POHLED DO OČÍ

V této nové hře Oldřicha Daňka, která již proniká na ochotnické scény, se splétají dvě dějová pásma: minulost první republiky a okupace a současnost našich dnů. Současnost je prověřována minulostí. Otiskujeme záběry Bohumila Straky z inscenace mělnického souboru Nové divadlo kapitána Jaroše: B. Vondrovicová v roli Olgy, V. Žižka jako Martin Vlach; scéna Zd. Marečka.

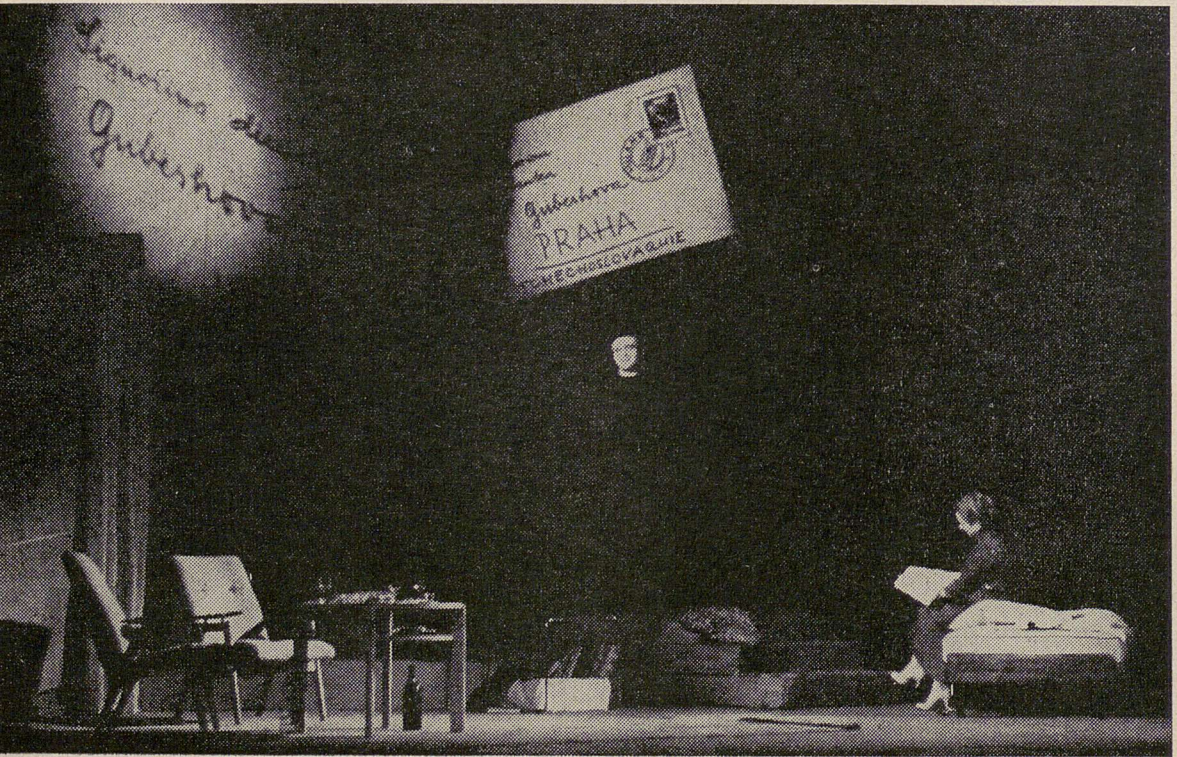

O LYSICKÝCH OCHOTNÍCÍCH A JEJICH PŘÁTELÍCH

Lysice mají asi 1600 obyvatel a patří mezi větší obce boskovického okresu. Asi polovina jsou zemědělci a druhá část dělníci a drobní zaměstnanci. Za prací v průmyslu se denně rozjíždí značná část obyvatelstva do okolí. Ovšem, je tu i místní průmyslový podnik s dobrým jménem — známá pletárna Družena s jakostními výrobky.

A do této, zdánlivě nezajímavé a všední obce, jsme jednoho jarního večera přijeli za divadelní reportáží. Byli jsme uvedeni do místnosti místní lidové knihovny. Už první pohled nás poučil, že jsme v prostředí opravdu mimořádném. Lysickým rozhodně nebyl nadarmo ministerstvem školství propůjčen titul vzorné lidové knihovny. Velká čítárna je vybavena a zařízena s jemným vkusem. Na stěnách fotografie spisovatelů, reprodukce obrazů a samozřejmě několik čestných uznání. Na stolcích pak řada novin a časopisů od místních Lysických novin až po Literárky. Je tu řada odborných zemědělských časopisů, nechybí ani nejrůznější časopisy literární a zájmové. Jenom Ochotnické divadlo jsme marně hledali.

A v tomto milém a sympatickém prostředí má dnes svou třetí schůzku lysický kroužek přátel divadla. Ano, v Lysicích se divadelníkům podařilo to, oč chceme usilovat v každé obci — vytvořit široký okruh zájemců o ochotnickou práci, který by v úzkém rodinném sepětí byl pomocníkem, rádcem i kritikem. Vždyť odborný kolektiv přátel je nezbytným předpokladem pro možnost převést ochotnickou práci na novou bázi a nové formy.

V Lysicích dospěli k tomuto sdružení zajímavým způsobem. Hráli Kohoutovu Takovou lásku. Představení — a hlavně výběr hry, byly předmětem nejprotichůdnějších názorů. Jak rozruch v obci, vyvolaný představením, byl živý, můžeme usoudit z toho, že předseda místní organizace KSČ soudruh Kratochvíl hovořil o hře v místním rozhlase. Různé názory o hře vyvolaly zájem o ochotnickou práci a nepřímo také přiznaly, jaký společenský dosah tato práce může mít.

Toho využil vedoucí divadelního souboru Emil Škrobánek a vytvořil místní poradní sbor pro divadlo, do něhož pozval všechny složky národní fronty. Sbor měl především projednávat dramaturgické plány, ale pečovat o divadlo i jinými formami. Na první schůzku ovsem nepřišli všichni pozvaní. Ale přesto se tento poradní sbor stal zárodkem, z něhož se právě líhne klub přátel.

Na dnešek je svolána třetí schůzka. Opravdový zájem všech přítomných, stejně jako novost těchto schůzek brzo zatlačují počáteční tísnivou náladu a vytvářejí sympatické a zajímavé prostředí.

Jaký bývá program schůzek klubu přátel divadla?

Nejprve se zpravidla hovoří o posledním představení domácího souboru. Je to oboustranně poučné a potřebné — pro herce i diváky. Mnohé se objasní a vysvětlí. Návštěvníci představení mají možnost poznat, s jakými obtížemi a osobními oběťmi se ochotnické představení vytváří a herci zase vzácnou příležitost ověřit si účinek a ohlas své práce v řadách návštěvníků.

V dalším pořadu byli lysičtí občané seznámeni se socialistickým závazkem souboru. Byl rozsáhlý, od zřízení divadla a zkvalitnění práce studia mladých až po účast na brigádách při stavbě koupaliště. Téměř jsme při jeho čtení měli dojem, zda méně by nebylo více. — Jelikož Takovou lásku má soubor sehrát i na okresní divadelní přehlídce, přednesla soudružka Poláčková v další části večera Lídin monolog. Byl podnětem k nové a velmi živé diskusi o Kohoutově hře. Bylo nesmírně zajímavé a cenné, s jakými postřehy jsme se v této rušné debatě setkali. Závěr schůzky tvořila ukázka z připravovaného divadla poezie — Ščipačev: Sloky lásky.

Jinak se náplň schůzek mění podle potřeby. Před návštěvou operního představení v Brně se provádí hudební a textový rozbor, připravují se společné poslechy rozhlasových i televizních programů, promítání divadelních filmů a podobně.

Domníváme se, že Lysičtí, i když jsou teprve na počátku své činnosti, mohou být ostatním v mnohém vzorem. Hlavně v tom, že se pokoušejí začlenit zájem o dobré divadlo do veřejného dění v obci. Že chtějí, aby návštěvníci představení byli bezprostředně účastni tvořivé práce, aby se pasívní diváci stali aktivními spolupracovníky. A k tomuto cíli nezbytně musí směřovat veškerá ochotnická práce.

MILOSLAV JURÁK

J. Lapáček (soubor JZD Brniště) jako Motyčka v Cachově hře Moje teta — tvoje teta

Weissův záběr z Tylových Krvavých křtin v provedení OB Osov u Hořovic

V. Horáková (Osvět. soubor z Deštné v Orl. horách) v roli Marieny v Karvašově hře Pacient 113. Foto Stránský

© ORBIS 1960

DIVADLO STMELUJE VESNICI

Krajské poradní sbory hodnotí celostátní soutěž

Brno Poprvé v historii měly vesnické soubory možnost soutěžit se sobě rovnými, bez obav z konkurence vyspělých městských souborů; uvědomily si cenu své práce a úkoly, které jim klade naše doba při přerodu vesnice. Rozpory v názorech, myšlení, vzdělání, vývoji se umenšovaly, protože v ochotnické práci se všichni spojili k vytvoření působivého představení. Divadlo tmelilo, soustřeďovalo a utužovalo kolektiv na vesnici. Předseda JZD hrál Radúze, předseda MNV dělal scénu, učitel režíroval a předseda ONV přišel zahájit představení před oponu. Lidé v hledišti je viděli při společné práci a říkali si: „Když to jde na divadle, půjde to i jinak!" Společná divadelní práce všechny obohatila, povznesla. Mnozí poznali, že dělat divadlo je víc, než je pasívně přijímat a hlásili se noví ochotníci, kteří na prknech ještě nestáli anebo hráli naposled tak před dvaceti lety. Za tu mladou krev, která se rozproudila i v žilách nejednoho čtyřicátníka, za tu vděčíme soutěži vesnických souborů.

Soutěžilo nám jich celkem 308. Zahrály do soutěže 151 současných her, 102 klasických a 55 her pro děti. Začínáme žít, Selská láska, Šestka z mravů, Nepokojné hody, Půlnoční mše, Matka, Jak přišla basa do nebe, Hrátky s čertem, Profesor Mamlock, Návštěva nepřichází — to byly nejhranější hry vedle Maryši, Vojnarky, Tvrdohlavé ženy, Gazdiny roby a Ženského zákona. Krajská tematická soutěž se velmi dobře doplňovala s celostátní a obě napomáhaly růstu kulturnosti vesnice.

I když režiséři věnovali více péče než jindy přístupu ke hře (zde se kladně projevily výsledky různých školení, pomoc Divadelního zpravodaje i metodické příručky doporučovaných her), projevilo se v představeních mnoho nedostatků. Společnou slabou stránkou je scénografie a jevištní řeč, všeobecně je třeba zlepšovat řemeslnou stránku našich vesnických inscenací. To je úkol pro osvětové pracovníky okresů, kde bude v nových podmínkách možno rozšířit a upevnit poradní sbory, dobře připravit školení a okresní přehlídky. Jen na základě všestranné metodické pomoci se mohou naše soubory vskutku stát střediskem kulturního života vesnice. Proto lze jenom vítat novou soutěž vesnických souborů, kterou je však nutno včas připravit, aby se mohl uskutečnit řádný hloubkový průzkum, potřebné školení souborů i porotců. Poznají-li soubory, že soutěž je jim jen k prospěchu, nebudou se jí obávat a bránit (což se také stávalo). Vážme si zapálených ochotníků na vesnici a všemožně se jim věnujme, protože oni pomohou konkrétními formami přetvářet vesnici k novému socialistickému životu.

FRANTIŠEK NOVOTNÝ

Karlovy Vary Dne 10. dubna skončila ve Žluticích krajská přehlídka vesnických souborů. Vystoupení vítězných souborů okresů Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Kraslice a Ostrov uzavřelo pěkným repertoárem (Prachař: Domov je u nás, Frýda: Jarní vítr, Lapkovskij: Záhadná ztráta, Arbuzov: Dům na předměstí, Zapolská: Morálka paní Dulské) celostátní soutěž v našem kraji, jíž se celkem zúčastnilo 85 souborů. I když znamená toto číslo ve srovnání s loňským rokem krok kupředu, nutno kriticky přiznat, že počet soutěžících souborů mohl být daleko větší, kdyby byly všechny okresy podchytily soutěž hned v začátku tak, jak se podařilo poradnám a poradním sborům v okresech Mar. Lázně a Cheb. V Mar. Lázních si vypracovali již v letních měsících přesný plán práce, rozdělili si úkoly, určili souborům instruktory — a tato systematická práce přinesla velmi dobré výsledky, korunované zdařilou přehlídkou v mariánskolázeňském divadle.

Soutěž nám podchytila a podnítila vesnické soubory k další práci a měla velmi dobrý vliv zvláště na dramaturgii, z níž obecně ustupují podřadné hry. Vystoupení vesnických souborů byla proti loňsku nesrovnatelně vyšší úrovně a potvrdila, jaké rezervy jsou v našich vesnických souborech skryty a kolik talentovaných lidí zde pracuje. Také v našem kraji se přimlouváme za to, aby soutěž vesnických souborů byla opakována. Její výsledky mluví jasně pro to, aby tato forma pozornosti vesnickému ochotnictvu byla zachována.

ARNOŠT KASAL

Praha Již při vyhlášení soutěže na krajském ochotnickém aktivu 24. října min. roku jsme měli obavu, že se soutěž dostává do souborů příliš pozdě. Časová tíseň v okresních kolech i termíny, s nimiž jsme zápolili v krajském kole, prokázaly, že to nebyly plané obavy. Přes veškeré úsilí krajského i okresních poradních sborů se nám ze všech šestadvaceti okresů Pražského kraje podařilo do soutěže získat něco přes 300 vesnických souborů. Velmi ztížená situace byla v polabských okresech Čes. Brod, Nymburk, Kolín a Poděbrady, kde byly soubory téměř měsíc vyřazeny z práce (slintavka — zákaz shromažďování obyvatel). Avšak i bez toho jsou 4 měsíce pro výběr, nastudování a sehrání soutěžního představení v okresním i krajském kole (při všech dalších plánovaných akcích) pro většinu vesnických souborů příliš málo. Zdá se, že by vesnickým souborům nejlépe vyhovovala soutěž dvouletá (soubor by v jejím průběhu ovšem měnil repertoár) — první rok by probíhalo po řádné přípravě okresní kolo, jež by vrcholilo okresní přehlídkou, druhým rokem by byla krajská soutěž nejlepších souborů a přehlídka ústřední. V takovém případě je nutno příští soutěž vesnických souborů naplánovat tak, aby měly soubory alespoň dvě třetiny roku čas na přípravu a termíny soutěžního představení a mohly využít i těch termínů, kdy se zpravidla na vesnicích hraje. Musíme pamatovat i na to, že některé soubory nám hrají jen v létě na přírodních scénách, některé působí nepravidelně, hrají jen občas — do soutěže však patří všechny, protože práci všech vesnických souborů je třeba zlepšit.

Výsledky vesnické soutěže hodnotíme v kraji přes všechny překážky kladně. Největším přínosem je naprostý zvrat v repertoáru vesnických souborů. Např. v krajském kole jsme měli tento repertoár: Jarišova Přísaha, Karvašova Půlnoční mše a Pacient 113, Stehlíkova Mordová rokle, Stanislavova Návštěva nepřichází, Cachova Moje teta — tvoje teta, Pavlíčkův Labyrint srdce, Martincova Hlavní přelíčení jsou veřejná, Rozovova Šťastnou cestu, Kubánkova Cena vítězného konce, Remarquovo Poslední dějství, Wolfovi Vlastenci, Brechtovy Pušky paní Carrarové, Ostrovského Pozdní láska, Šrámkovo Léto, Stroupežnického Naši furianti aj. Avšak i z letmého hodnocení soutěžního repertoáru ostatních souborů vyplývá, že únikové hry, tzv. lidové hry se zpěvy, ale i hry klasické jsou na prudkém ústupu a že většina vesnických souborů si dovede vybrat současné hry, dramaturgicky potřebné — i když jim byla při výběru hry ponechána naprostá volnost. Slabinou byla sovětská hra, hra pro mládež a malá forma — ty se vyskytly v soutěži jen výjimečně.

V dramaturgii tedy celkově úspěchy — horší je to již s úrovní představení. Velká většina vesnických souborů se opírá jen o zkušené herce, ale nemá režiséry, nanejvýše organizátory. Rovněž scénografická práce je úzkým profilem.

Velikým kladem soutěže bylo, že nám v kraji vyburcovala řadu souborů z několikaletého spánku. Tak např. na Kutnohorsku byly mezi pětatřiceti soutěžícími i soubory z Březové, Křesetic, Nových Dvorů a Sv. Vavřince, které nehrály 4 až 10 let. Podobné zkušenosti máme i z Rakovnicka (Mutějovice, Krupá, Milostín a Senec, v Pšovlkách a Závidově hráli dokonce ochotníci poprvé), Benešovska i Vlašimska. Ve většině okresů proběhly přehlídky, věnované oslavám 15. výročí osvobození republiky.

Některé okresy vůbec nenahlásily vítěze vesnické soutěže

do krajského kola. Jsou to i takové okresy, jako Kolín, Kralupy, Mělník a Ml. Boleslav, z jejichž vesnických souborů by byl nejeden v krajském kole čestně obstál, o čemž jsem se osobně přesvědčil. Z toho vyplývá neradostný, byť dílčí závěr, že lhostejnost a vlažnost okresních poradních sborů, vyspělých souborů i profesionálních metodických pracovníků k vesnické soutěži velmi ztížila situaci a znemožnila ještě výraznější úspěchy. LADISLAV LHOTA

Jihlava

Z třinácti okresů našeho kraje se přihlásilo 123 souborů — a toto potěšitelné číslo mohlo být ještě větší, kdyby se byli všude ujali metodici a poradní sbory přípravy. Všechny soubory nesehrály svá představení v termínu, stanoveném pro závěr okresních kol, který jsme chybně posunuli poněkud dopředu. Ale ani na tyto soubory se nezapomnělo, protože ještě řada okresů chystá okresní přehlídky, a to třeba i na několika místech (okres Jihlava). Zdařilá soutěžní přehlídka proběhla v Lípě na okresu Havlíčkův Brod, slabá byla práce okresů Dačice, Pacov a Pelhřimov. V soutěžících souborech zvítězila současnost v repertoáru a rovněž úroveň ochotnických inscenací se lepší. Teď je třeba, aby dobrá dramaturgie nebyla jen výsadou soutěže, aby každý vesnický soubor pracoval podle cílevědomého dramaturgického plánu.

Pro vítěze jednotlivých okresů byly uspořádány tři oblastní festivaly, v kulturním klubu JZD v Častrově, v Petrovicích u Třebíče a ve Světlé nad Sáz. Ve všech třech místech byl o představení velký zájem diváků a většina soutěžících souborů prokázala, že má potřebný kritický postoj ke své práci a přímo volá po metodické pomoci. Alespoň vyjmenujme jména souborů a jejich repertoár: RK skláren v Janštýně (Cach, Moje teta — tvoje teta), OB Chvalkov (Pavlíček, Černá vlajka), OB Jamné (Katajev, Ztřeštěná neděle), Sokol Křižanov (Scheinpflugová, Quayana), Sokol Nové Veselí (Černá vlajka), požárníci z Kněžic (Jirásek, Lucerna), OB Želiv (Černá vlajka), JZD Bartoušov (Galan, U zlatého orla — vítězné představení kraje), OB Vilémovice (Molière, Lakomec).

Nedostatky se projevily v práci porot — to pramení z neutěšeného stavu poradních sborů na Vysočině. I v tomto směru stojí tedy po územních změnách před hnutím značná práce. Ve všech nových okresech na Vysočině je nutno ihned řádně organizačně zajistit práci poradních sborů a školit jejich členy. Větší péče o stálý odborný růst může a musí v nejbližší době vyrovnat nesoulad mezi zaostáváním poradních sborů a růstem úrovně našich souborů.

Dr. JIŘÍ VALCHÁŘ

Plzeň

I u nás bylo poslání celostátní soutěže z větší části splněno. Podařilo se zapojit 149 vesnických souborů, z nichž cca 40 hraje svá představení po termínu bez nároku na postup. Velikým kladem soutěže bylo, že podnítila vznik 39 nových souborů, hlavně mládeže. Lze reálně předpokládat, že nejméně polovina z nich bude dále pokračovat v činnosti. Dalším velkým kladem je repertoár soutěže. 65 procent souborů si zvolilo českou současnou hru, 10 procent hru sovětskou, 12 procent inscenací bylo pro děti, 6 procent tvořila česká a 4 světová klasika. Ani reprodukční stránka nebyla tak nízká, jak se předpokládalo. Víme, že divadelní soubory mají na vesnici zastaralá, nevyhovující jeviště, zkoušejí po bytech, v čekárně na nádraží, v prázdných garážích nebo ve výčepních místnostech; přesto se ukázalo, že různá školení nesou ovoce v pozvolném zvyšování ideově umělecké úrovně vesnických souborů.

Nespokojeni jsme byli s prací porot — příliš nahodilou a málo připravenou. Někdy se v hodnocení zabývaly nepodstatnými vnějšími znaky místo důkladnějšího rozboru. Okresní domy osvěty ohlásily vítězné soubory pro krajské kolo — a dál se o ně nestaraly! Krajská porota, která pracovala velmi dobře, zhlédla 10 souborů, které se umístily takto: 1. OB Trnová u Plzně (Schiller, Úklady a láska); 2. OB Vejprnice (Drda, Dalskabáty, hříšná ves); 3. ZK Skláren v Heřmanově Huti (Cach, Moje teta — tvoje teta).

BOHUŠ CIRNFUS

Ústí nad Labem

Celostátní soutěž vesnických souborů neměla v Ústeckém kraji očekávaný výsledek především proto, že se do soutěže vůbec nezapojily velké zemědělské okresy Roudnice, Litoměřice a Žatec a okres Teplice. Z celkového počtu 13 okresů se zapojilo do soutěže 38 souborů z 9 okresů: Most (1), Litvínov (1), Duchcov (5), Louny (5), Děčín (6), Bílina (4), Lovosice (8), Ústí n. L. (4), Chomutov (4). Do konce března neohlásily všechny okresy vítěze okresního kola, takže KPS-divadlo v Ústí n. L. na svém zasedání dne 15. IV. rozhodl prodloužit krajské kolo soutěže do 15. V. s tím, že k účasti na přehlídce v Jindřichově Hradci přihlásí vítězný soubor té části krajského kola, která byla k 15. IV. uzavřena.

Tato čísla hovoří již sama o neuspokojivém průběhu soutěže. Příčinu nutno hledat především v nedostatečné práci okresních poradních sborů a okresních osvětových domů, které s přípravou a propagací soutěže čekaly až na poslední chvíli. Setkali jsme se též s námitkou, že letošní jubilejní rok klade na soubory velké nároky především v tom, že se soubory musí zaměřovat na různá výročí a pro soutěž nestačily nic připravit. Opravdu nám také řada vesnických souborů hlásila své premiéry na období májových oslav. Jestliže nám soubory píší, že si svoje představení „schovávají" na májové oslavy, je to argument, který je třeba respektovat, protože se dá těžko předpokládat, že by se v malých vesnicích dala hra reprízovat a na výměnné zájezdy nejsou soubory obvykle zařízeny. Předpokládat, že by vesnický soubor od ledna do dubna nastudoval dvě premiéry, není také reálné. Soubory si neuvědomily, že, budou-li se chtít zúčastnit soutěže i splnit svůj závazek při májových oslavách, musí soutěžní představení začít studovat již na podzim a uvést je v lednu — v únoru, aby stačily nastudovat pro májové oslavy ještě jednu hru. Že se to každému souboru nepodařilo, není divu, když uvážíme, že vesnické soubory sehrají nanejvýš 2—3 hry do roka.

I v našem kraji však soutěž přinesla kladné stránky. Řadě souborů se dostalo poprvé příležitosti hrát před soutěžní porotou. Byly často překvapeny, jak odpovědně s nimi porota diskutuje o jejich práci a s povděkem přijímaly její slova jako metodickou pomoc. Z okresních poradních sborů je možno pochválit děčínský. Část vesnických souborů podchytil do celostátní soutěže a těm, které nestačily svá představení sehrát v termínu, umožnil účast v okresní soutěži k 15. výročí osvobození. Okresní přehlídka této soutěže, jež má u souborů velký ohlas, je pořádána dokonce ve třech místech okresu Děčín. — Celostátní soutěž přispěla v některých okresech k oživení činnosti souborů, např. v Patokryjích, Ledvicích, Lenešicích, Arnolticích aj.

Méně úspěšně se soutěž projevila v dramaturgii, kde se ještě často vyskytují starší hry, které pamatují starší členové souborů z někdejších úspěchů (např. Kožíkovo Přátelství), jindy se soubory uchylují k takovým osvědčeným „trhákům", jako je Babička je formát. Jen málokterý soubor jde záměrně za současným repertoárem. Jen ojediněle se objevily takové hry, jako je Karvašova Půlnoční mše, Stanislavovy Dům na rozcestí a Návštěva nepřichází nebo Burianova hra Proč žiješ, Václave Řího — jinak se hrají hry klasické (Klicpera, Zeyer, Zapolská) a málo významné (např. Kubánkova hra Hledá se hrdina). Je pochopitelné, že náhodně vybraný repertoár neodpovídá vždy poslání a hlavně silám souborů. To se pak odráží v úrovni představení, jež je obvykle velmi nízká. Tak ze sedmi vítězů okresních kol (tyto soubory jsou ve svých okresech výjimkou a úroveň dalších je ještě podstatně nižší) pouze tři snesou krajské měřítko.

Takové výsledky nám jasně ukazují, kolik práce nás ještě čeká. Jsme pro to, aby se soutěž vesnických souborů v jakékoliv formě opakovala, protože jsme se dosud souborům na vesnici pramálo věnovali a protože soubory na vesnici musí překonávat mnoho materiálních, kádrových i technických překážek. Kde klíčí sebemenší semínko, kde hoří sebemenší jiskřička lásky k divadlu, tam je třeba pomáhat. To proto, aby se naše ochotnické divadlo stalo majetkem celého národa.

KAREL ROUBÍK

ZAMYŠLENÍ NAD VZDÁLENÝM I BLÍZKÝM

Prožíváme velké dny.

A nejsou to jen oslavy 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou a nejsou to jen volby, které vtiskují těmto dnům jejich velikost. Nová, již socialistická ústava, o níž právě diskutujeme, je přesvědčivým dokladem toho, že nastupujeme skutečně do nové etapy vývoje naší společnosti. Vždyť v období třetí pětiletky vytvoříme u nás vyspělou socialistickou společnost, která již bude shromažďovat síly k rozhodujícímu pochodu ke komunismu!

Ze naši socialistickou kulturu a v ní i lidovou uměleckou tvořivost čeká v příští pětiletce velký rozkvět i mnoho úkolů, ukázal již loňský Sjezd socialistické kultury. A právě lidová umělecká tvořivost bude mít mnoho příležitostí přispívat k tomu, aby byl náš život plnější, tvořivější, krásnější, aby se v člověku rozvíjely ty nejlepší a nejlidštější vlastnosti — komunistické morální vlastnosti.

Snad je dnes již jasné, že neměli pravdu ti, kdo říkali: „Co chcete dál s lidovou tvořivostí, když pracující člověk tu má dnes televizi, gramoradio, třeba i promítačku, a bude mít stále větší možnost zajet si do města na vystoupení profesionálních umělců?“ Ne, neměli pravdu. Vždyť i v epoše nejvyspělejší techniky (nebo snad právě v této epoše) nám jde a musí jít o harmonický rozkvět *celé* lidské osobnosti! Cožpak nepatří k nejušlechtilejším a nejsvobodnějším projevům lidské osobnosti, umět esteticky vyjádřit velké city a myšlenky? Ne nadarmo hovořili klasikové marxismu-leninismu o člověku s vědomostmi inženýra a s duší umělce! Jistě není naším cílem udělat z každého člověka kumštýře. Ale estetický cit, vnímavost pro velké ideje a pro krásu v životě i v umění a určitou schopnost aktivně esteticky reagovat na radosti i těžkosti života — tu lze vypěstovat v každém člověku!

Není na škodu připomenout si právě dnes tyto cíle, i když vzdálené. Umožňují nám totiž lépe pochopit a lépe řešit naše *současné* problémy. Ukazují například, že mnoho lidí bude muset *pozměnit své představy o tom, co je to lidová umělecká tvořivost* a jaké je její společenské poslání. V praxi se totiž pod tímto názvem často ještě rozumějí jen soubory a kroužky. I když budeme i nadále střežit dobrý zvuk slova „umělecký“ a zdůrazňovat význam kolektivů (vždyť práce v souboru či kroužku umožňuje rychleji rozvíjet nadání a představuje i důležitého výchovného činitele), nesmíme opomíjet ty, kteří tvoří *„neorganizovaně“*, ani ty, kteří recitují, zpívají, kreslí nebo fotografují „jen tak“ — z osobní potřeby či touhy „poznat na vlastní kůži, jak se to dělá“. Také jejich činnost, i když ještě nesnese název „tvořivá“ a „umělecká“, může mít velký výchovný význam a proto je třeba ji podněcovat a usměrňovat. I ona je součástí onoho mohutného proudu kulturní iniciativy pracujících (kam patří i obětaví členové našich souborů, kteří „jen“ stavějí kulisy), pro který se ujal souhrnný název „lidová umělecká tvořivost“.

A tento proud bude sílit úměrně s růstem produktivity práce, umožňujícím růst hmotné a kulturní úrovně našeho lidu. Velký dosah jistě bude mít prohloubení estetické výchovy na školách, postupné budování lidových škol umění, které zahrnou i oblast uměleckého slova, a zakládání kroužků přátel divadla, hudby a výtvarného umění, které se začíná šířit hlavně mezi mládeží. Je pravděpodobné, že v mnoha těchto „kroužcích přátel“ se zrodí i touha samostatně *tvořit* — a naopak kolem našich souborů divadelních či pěveckých budou patrně vznikat i takovéto „kroužky přátel“. Ostatně — je to něco tak *docela* nového? Nepozapomněli jsme trochu na některé dobré tradice?

Lidová umělecká tvořivost bude se rozvíjet bohatstvím forem i směrem k vyšší umělecké úrovni a politočnosti repertoáru. Musíme vytvořit takové předpoklady, aby se rodilo co nejvíce tvůrčích nápadů, inspirovaných životem a mířících do života. Po talentovaných amatérech bude naše společnost právem žádat, aby pomohli uspokojovat neustále rostoucí kulturní nároky našeho lidu a doplňovali působení umělců tzv. profesionálních (pokud bude ještě toto označení vůbec vyhovovat). Již nyní se vážně uvažuje o zřizování stálých divadel lidové tvořivosti ve větších městech, kde nejsou profesionální scény, uvažuje se o zřizování amatérských studií při profesionálních divadlech, o zřizování okresních studií amatérského filmu atd. A právě vyspělé soubory a talentovaní sólisté i autoři měli by být vzorem, *jak uměním bojovat o city a názory svého obecenstva ve svém závodě, na vesnici a pod. a jak i uměním agitovat za splnění aktuálních úkolů politických a hospodářských.*

Lidová tvůrčí iniciativa je mocnou společenskou silou. Náš socialistický řád je přímo založen na plném rozvinutí tvořivosti lidových mas jak ve výrobě, tak v kultuře i ve správě státu. Jedním z posledních nástrojů, jak tyto tvůrčí síly dále uvolnit, je *nová územní organizace* našeho státu. Nejde totiž zdaleka jen o územní změny, ale především o změnu celého *stylu* práce na národních výborech a v celém řízení hospodářství a kulturního života. Všimněme si jen, o kolik se zvyšuje přímá účast pracujících na řízení! Jak se zvyšuje význam a pravomoc jednotlivých komisí národního výboru! A kolik dalších občanů — zkušených a politicky vyspělých pracovníků bude zapojeno v různých aktivech při těchto komisích!

To se plně týká i nás. Dosavadní komise lidové umělecké tvořivosti, které většinou živořily nebo vůbec neexistovaly, dostanou nyní konkrétní úkoly a budou prostřednictvím kulturní a školské komise spjaty přímo s voleným orgánem lidu. Mohou podávat návrhy na významná opatření, stanou se místem, kde se bude projednávat společný postup národního výboru a všech společenských organizací, které

Divadlo mladých z Vamberka uvádí Simukovovy Vrabčí hory. Foto Stránský

organizují lidovou uměleckou tvořivost, budou v nich mít významné slovo nejzkušenější vedoucí souborů a kroužků. Sám systém ovšem ještě nezaručuje dobrou práci. Bude záležet na lidech, na nás, jak dokážeme využít těchto možností, které poskytne nový zákon o národních výborech a podobná opatření v orgánech ROH, CSM a dalších organizací, umožňující zvýšení účasti aktivních pracovníků lidové umělecké tvořivosti na řízení kulturního života.

V nové územní organizaci přesouvá se těžiště řízení *do okresů*. Také ideově odborná péče o rozvoj lidové umělecké tvořivosti bude mít jako svůj hlavní článek osvětový dům, poradnu lidové tvořivosti. Na jejich dobré práci bude tedy záležet, zda se počet účastníků lidové umělecké tvořivosti do roku 1965 zdvojnásobí, zda nám vyrostou tisíce nových režisérů, dirigentů atd., zda se bude dále zlepšovat repertoár a zvyšovat umělecká úroveň souborů, zda se zvýší pomoc začínajícím souborům, zejména vesnickým, dětským a mládežnickým.

I když budou lépe kádrově vybaveny, nemohou okresní poradny splnit tyto úkoly a uspokojit rostoucí požadavky souborů a kroužků, *nebude-li plně podchycena iniciativa a postavena na vyšší stupeň úloha dobrovolných pracovníků*. Znamená to i zde *změnit styl práce* a povznést ji na nový, vyšší stupeň.

To se týká nejen odborných pracovníků osvětového domu (metodiků), ale především *poradních sborů*, které (přes všechny nedostatky) prokázaly, že jsou schopny v širokém měřítku zajišťovat ideově odbornou péči (instruktáže, kursy, soutěže, přehlídky) a řešit závažné ideové a tvůrčí problémy. Jsou také nejpřirozenější základnou pro soustavné organizování spolupráce profesionálních umělců a amatérů.

Se starou územní organizací měli bychom zanechat v minulosti i staré chyby. Neměly by se již opakovat případy, kdy se poradní sbor stává platformou k řešení osobních sporů, k prosazování politicky neujasněných požadavků. Neměly by se také opakovat případy, že metodik poradní sbory nesvolává — ať již proto, že je „nepotřebuje", nebo proto, že „nemá čas", nebo že nedovede správně rozvrhnout úkoly, schůze se stávají ryze formální a členové poradního sboru pak pochopitelně „nechodí". Neodpovídá ani nové situaci, aby bylo ponecháno na vůli ředitele osvětového domu, zda poradní sbory vůbec zřídí nebo nezřídí.

Nejde však jen o metody práce, ale především o samo pojetí a postavení poradních sborů v celé struktuře osvětových domů. Funkce poradních sborů, jak je vyjádřena v dosavadních statutech, již zastarala a neodpovídá úkolům, které má plnit osvětový dům v péči o rozvoj kulturní činnosti pracujících. *Zkušenosti posledních let ukazují, že tam, kde poradní sbory dobře pracují a kde poradny dosáhly dobrých výsledků, je tomu právě proto, že zde poradní sbor zdaleka není jen „iniciativním a poradním" orgánem (dle statutu), ale orgánem pracovním.* Že tedy členové poradního sboru nejen radí a navrhují, co by měl osvětový dům udělat, ale přímo své náměty realizují a zajišťují (ve shodě s plánem a v rámci hospodářských možností osvětového domu). *Neříkají „udělejte", ale „uděláme"!* A právě toto vědomí kolektivní odpovědnosti je třeba podchytit a položit za základ nového pojetí poradních sborů!

Domnívám se, že i celé pojetí činnosti osvětových domů vyžaduje podstatné změny. Nemám tu na mysli jen zvýšení pravomoci Rady osvětového domu, která připravuje plán a řeší otázky celkové činnosti. Zkušenosti ukazují, že osvětové domy bude nutno chápat stále více ne již jako instituci plus dobrovolní aktivisté, kteří „pomáhají", ale spíše jako *„společné pracoviště" zaměstnaných a dobrovolných pracovníků* pro jednotlivé odborné úseky. A jistě by prospělo, kdyby členové okresních poradních sborů byli vhodnou formou (např. na aktivu vedoucích souborů) zavázáni k odpovědnosti i vůči těm, jimž mají pomáhat. Zvyšovat autoritu poradních sborů je stejně nezbytným předpokladem plného podchycení iniciativy dobrovolných pracovníků, jako správný výběr členů, kteří mají odborné i politické předpoklady k této významné pracovní funkci.

Poradní sbory spolu s širokým aktivem instruktorů (při větší rozloze nových okresů bude asi nutné zakládat instruktorské sbory i při některých dalších kulturních střediscích v okrese) budou spolu s lidovými školami umění hlavními pomocníky společenských organizací a národních výborů v jejich velkém úkolu — organizovat a usměrňovat další mohutný rozvoj všech tvůrčích sil našeho lidu.

MILAN BARTOŠ

INTERVIEW S JEDNÍM Z TISÍCŮ

Byl jsem na oblastní přehlídce vesnických souborů, jíž vrcholilo okresní kolo soutěže okresů Olomouc, Litovel a Prostějov. Přehlídku vyhrál soubor OB Tážaly s inscenací hry V. Cacha Moje teta — tvoje teta. V tomto souboru pracují samí mladí lidé. Hovořil jsem s režisérem souboru soudruhem Souškem:

Ochotnická tradice u nás na vesnici nebyla. Hrávalo se divadlo v sousední vesnici Kožušanech, a to za Rakouska. My v Tážalech jsme neměli kde hrát. Obec má 70 čísel s třemi sty obyvatel, je bez sálu a jeviště. Teprve v roce 1949 jsme se rozhodli postavit si kulturní dům. Nadšencům pomohl MNV, který zajistil veškerou možnou pomoc.

Celou stavbu jste dělali svépomocí?

Ano, stavba byla dokončena v roce 1953 a zúčastnilo se jí brigádnicky 106 občanů z naší obce, kteří odpracovali 24 000 brigádnických hodin.

Čím jste zahajovali?

Jiráskem. Hráli jsme na novém jevišti Lucernu. Měli jsme v Tážalech 6 repríz při vyprodaném sále. Tehdy se k nám přidali ochotníci z celého okolí (Blatec, Charváty, Kožušany).

A další léta?

Inscenovali jsme Mordovou rokli, Otce, Kruczkowského Němce, Jen na lékařský předpis, Hrátky s čertem, Paličovu dceru a další řadu her.

Pomáhal vám někdo v práci? Myslím zkušený soubor či profesionální pracovník?

Zpočátku ne, později jsme sami cítili, že toho ještě mnoho neumíme, naši diváci, kteří mají kousek do olomouckého divadla, byli také náročnější. Obrátili jsme se v roce 1957 na Kamila Marka, člena činohry O. Stibora v Olomouci, a ten nám s nevšední obětavostí pomáhal při inscenaci hry Kruczkowského Němci. Od té doby s námi soudruh Marek spolupracuje.

Osvědčuje se vám spolupráce s profesionálním hercem? Co soudíte o spolupráci ochotníků a profesionálů?

Já si myslím, že s ochotníky nemůže spolupracovat každý profesionální pracovník, ale jen ten, kdo je má rád a kdo si jich přes jejich nedostatky váží. Zeptejte se u nás v souboru, kde vám každý řekne, jak se těšíme na příjezd soudruha Marka. Je to jeden z těch, kteří to prostě s ochotníky umějí. Já osobně si vážím toho, že spolupracuje právě s námi, typickým vesnickým souborem.

Na závěr se ještě dovídám o plánech souboru. Chtějí reprízovat Moji tetu — tvoji tetu a na léto chystají Mahenova Jánošíka. V tážalském souboru pracuje patnáct ochotníků, vesměs družstevníků a dělníků, ale ke studiu Jánošíka získali ochotníky z okolních obcí.

Tento příklad, který není ojedinělý, dokazuje, že vesnické soubory si zasloužily svou soutěž. Myslím, že by to měl být trvalý zjev i pro příští sezóny.

Dr. Zdeněk Kokta

Z REDAKČNÍ MOSTY

VÁŽENÍ SOUDRUZI!

Divadelní studio „Mrštík“ ZK ROH Moravských železáren v Olomouci dosud k vám nenalezlo cestu. Ale náš poslední úspěch mne přiměl k tomu, abych se o naši radost podělil s širokou obcí ochotníků.

24. října 1959 jsme měli v závodním klubu MŽ premiéru sovětské hry Leonida Leonova Obyčejný člověk. Věnovali jsme jejímu nastudování 6 neděl před prázdninami a dalších 8 týdnů po prázdninách. Do konce roku 1959 jsme absolvovali 9 představení a získali jsme 1. cenu KDO v Olomouci za úspěšné provedení sovětské hry v měsíci ČSP. V Olomouci samém, kde výborné krajské divadlo Oldřicha Stibora hraje na dvou scénách, jsme předvedli hru třikrát. Máme zde zatím potíže se zajištěním návštěvy v závodním klubu. Více úspěchů máme na venkově, kde je obecenstvo většinou značně vyspělé.

Těch 9 představení jsme odehráli takto: 17. října předpremiéra v Dolanech. Byla trochu neklidná pro potíže, které jsme měli se světlem. V místní sokolovně nebyla v pořádku rozvodná deska, a tak nám během představení dvakrát vyletěly pojistky (hlavní pojistky kdesi na sloupu v ulici). Nakonec jsme dohrávali při minimálním osvětlení. Mimoto nám během představení „hořela“ rozvodná deska, ale obecenstvo to na štěstí nepoznalo.

O týden později jsme měli premiéru ve svém závodním klubu. Byla slavnostní, v plném lesku, s odměňováním zasloužilých členů souboru, s kyticemi i nutnými projevy. Oslavovali jsme totiž 10. výročí založení našeho divadelního souboru. Představitelé kulturního odboru KNV a MěNV v Olomouci ocenili ve stručných projevech záslužnou činnost souboru. Další představení se konalo v olomoucké čtvrti Hejčín, kde bylo původní sídlo souboru. O dva dny později opět v ZK v rámci oslav měsíce ČSP. 19. 11. jsme předvedli Obyčejného člověka s velkým úspěchem vojákům. Za nimi jezdíme rádi, je to obecenstvo velmi uznalé. 28. 11. jsme hostovali v Příkazech. Hráli jsme členům patronátního JZD, jednoho z nejbohatších zemědělských družstev kraje. Škoda, že tam byla slabá účast obecenstva.

3. prosince jsme poprvé v historii souboru hráli studentům hospodářské školy v Olomouci. O dva dny později jsme zajeli do dalšího patronátního JZD v Rázové u Bruntálu. Je to malá pohraniční vesnička, ale obecenstvo je kulturně vyspělé. Právě ta touha diváků po dobré hře vynahrazuje všechny potíže, spojené s představením. Jeviště se tam totiž „vytvoří“ tak, že na jeden konec hospodského sálu se postaví několik „koz“, na ně se položí prkna, předek se zakryje oponou (která mimo okna v pozadí je jediným vchodem na jeviště) a může se hrát. Dvě zásuvky ve stěně slouží pro všechna osvětlovací tělesa, která si ovšem musíme přivézt s sebou. Že se od jediných kamen v popředí sálu herci nezahřejí (obecenstvo sedí v zimních kabátech), to snad nemusím říkat. A přece člověk hraje rád, protože ví, že je to kus záslužné práce. A odpustí stavitelům tohoto „kulturního stánku“ i to, že musí vylézt oknem, když chce jít na onu místnost.

Poslední představení v roce 1959 se konalo v ZK Moravia n. p. v Hlubočkách, kde sice mají také sál menších rozměrů, ale moderně řešený, s dobře vybaveným jevištěm. I tady se hraje velmi dobře před vnímavým publikem.

Od roku 1957, kdy dnešní soubor vznikl sloučením hejčínského „Mrštíku“ s dramatickým souborem ZK ROH Moravských železáren v Olomouci, jsme nastudovali několik her, s kterými jsme docilovali průměrně 10 repríz v Olomouci a okolí. Jarda Navrátil plánuje návrh scény už s myšlenkou na zájezdy co nejjednodušeji a nejpraktičtěji. A tak se nám kulisy vejdou na střechu našeho závodního autobusu a naši „kulisáci“ Milan Šenk a Richard Zikmund je dovedou složit tak, že vydrží v dobrém stavu všechny zájezdy. Do autobusu pak naložíme nábytek a ostatní zařízení scény, několik kusů horizontu a několik reflektorů i se stojany. (Z tohoto výčtu je zřejmé, že hostujeme i na jevištích, která nejsou vybavena příliš přepychově.) Účinkující se už naloží sami, když předtím pomáhali s nošením i nakládáním. Když přijedeme „na štaci“, pomo-

DIV. STUDIO „MRŠTÍK“ ZK MORAVSKÝCH ŽELEZÁREN V OLOMOUCI UVÁDÍ LEONOVOVA OBYČEJNÉHO ČLOVĚKA

Paraša a Anuška (T. Fischerová a O. Ottová)

V roli Věry M. Oščádalová, O. Ottová jako Anuška

PLNÍME ZÁVAZKY NA POČEST

LIDOVÉ DIVADLO — RK MEZ BRNO uvádí podle svého závazku Karvašovu Půlnoční mši, Tylovu Paní Marjánku provedlo zatím v patronátním JZD v Záblatí a pro osazenstvo pobočného závodu ve Štěpánově. Členové souboru se zavázali odpracovat 150 brigádnických hodin na dobudování společenského střediska v Židenicích. Ke dni 15. dubna odpracovali již 265 hodin a 96 hodin v patronátním JZD, kde současně uspořádali besedu s družstevníky, spojenou s kulturním pořadem.

Zveřejnili jsme rovněž dva závazky z **LEDČE N. SÁZ.** Máme zprávy o vzorném plnění nejen ze souboru ZK Kovo-Finiš, ale i mládežnického kroužku ledečské JSŠ: Hrou C. Corrintha Trojané se zúčastnil jak soutěže LUT, tak STM. V soutěži LUT zvítězil v okrese a postoupil do Humpolce i na celokrajský festival do Havlíčkova Brodu. V STM zvítězil v kraji a je navržen pro výběr na Šrámkův Písek. Šest nejmladších členů souboru bylo vysláno na „Den otevřeného divadla" do Jihlavy, dvacet členů souboru soutěžilo i v soutěžích jednotlivců STM. Také další body souborového závazku byly splněny i překročeny.

SOUBOR „VLTAVAN" — DO V TÝNĚ N. VLT. provedl podle závazku celkem 24 besed o dramaturgii, malých uměleckých formách a předvolebních úkolech souborů pro 358 ochotníků. Členové souboru navštívili celkem deset zkoušek vesnických souborů, kde všestranně pomáhali řešit inscenační potíže. Dále soubor uskutečnil ve spolupráci s DO školení pro vedoucí dětských souborů, jehož se zúčastnilo 60 režisérů. Členové souboru se plně zapojili do práce porot nejen divadelní části STM, ale i recitace a malých jevištních forem. Také na splnění dalších bodů závazku se horlivě pracuje. — Před takovým plněním slibu opravdu — smeknout!

Rovněž soubor **OB VALY** splnil větší část svého závazku již do uzávěrky tohoto čísla. Divadelní sál a scéna byly dokončeny a slavnostní představení Tylovy Tvrdohlavé ženy se konalo 6. III. Z členů dramatického a hudebního kroužku byla vytvořena estrádní skupina pro účinkování na předvolebních schůzích okresu.

Také **„TYL" ZK DOLU VRBENSKÝ V SOUŠI** připravil pro volební období kulturní úderku a podle svého závazku ustavil soubor mladých, který se již úspěšně představil veřejnosti.

OKRESNÍ PORADNÍ SBOR PRO DIVADLO V KLATOVECH oznamuje, že jeho členové pomáhali podle závazku školským divadelním souborům v přípravě na STM, pracovali jako porotci i instruktoři a m. j. převzali patronáty již nad čtyřmi soubory.

HRONOVSKÝ MAJ oznamuje, že s Karvašovým Meteorem zajížděl do okolních vesnic a sehrál hru i pro hronovský klub důchodců. Z výtěžku představení bylo klubu umožněno zakoupit televizor. Patronátně vypomáhá souboru ve Vysoké Srbské. Při hronovské osmiletce byly ustaveny tři divadelní kroužky. Nacvičují se agitky pro volební období. Všichni aktivní členové jsou zapojeni do jednotlivých komisí XXX. Jiráskova Hronova. Z Jiráskových her jsou připraveny Lucerna, Kolébka a Emigrant, pracuje se na novém nastudování Otce. Kromě toho byla nastudována Stanislavova hra Dům na rozcestí.

*

Redakce děkuje všem souborům i jednotlivcům za zaslání zpráv o plnění závazků a vyzývá všechny ostatní, aby naší ochotnické veřejnosti na stránkách našeho časopisu oznamovali, že jejich závazky nebyly jen prázdným slovem.

15. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ REPUBLIKY

hou zase s vyložením a přenesením všech věcí na jeviště. Herci se potom baví, jak kdo umí (nechybí ani kanasta) a technický perzonál postaví scénu do 1. jednání, elektrikář a jeho pomocník (amatéři, rovněž členové souboru) zatím instalují osvětlení. Potom režisér nasvítí scénu, vyzkouší zvuky a je se vším právě tak hotov, kdy je třeba vytáhnout oponu.

Se hrou Obyčejný člověk jsme měli celkem úspěch. Nastudovali jsme ji svědomitě. Není to hra lehká a dala nám hodně práce. Účinkovaly v ní dvě začátečnice: Otilka Ottová v roli Anušky a Tamara Fischerová v roli Paraši. Tamara je kurážnější, Otilka citlivější. Obě jsou mladé. Otilka prolila nejednu slzičku než překonala všechna začátečnická úskalí. Nakonec se dobrá věc podařila. Udělala za těch několik týdnů velký pokrok. Talent podpořený svědomitou prací se uplatnil a obecenstvo si Anušku i Parašu zamilovalo. V ostatních rolích vystupovali osvědčení herci, kteří už zažili mnohý úspěch a kteří dále rostou pod vedením uměleckého poradce Jiřího Vilímka. Největší úspěch měla Dana Ščudlíková v roli tety Konstancie. Nebylo představení, aby ji obecenstvo neodměnilo potleskem na otevřené scéně.

Leonovovu hru jsme obnovili letos v dubnu. Navázali jsme na představení pro studenty hospodářské školy a předvedli jsme ji 11. a 12. dubna studentům dalších olomouckých škol (hejčínské dvanáctiletce, zdravotnické škole, průmyslové škole a zemědělské technické škole v Olomouci). Všechna tři studentská představení měla úspěch téměř stejně veliký, hrálo se vždy před plným sálem. Výtěžek posledních dvou představení bude věnován postiženým zemětřesením v marockém Agadiru. (Vstupné činilo včetně programu 2 Kčs, čistý zisk bude asi 1 500 Kčs.)

Co vám mám říkat, přátelé, to se to hrálo! Jak ti mladí lidé byli zaujati hrou, která je přece hodně náročná! Jak reagovali na nejjemnější narážky! Jaké srdečné a spontánní prostředí vytvořili! Celý soubor se shodl na tom, že to byli vděčnější a chápavější diváci než dospělí. Nemusím vám líčit radost, jakou jsme všichni měli z úspěšného představení. Bylo to poprvé, ale doufáme, že ne naposled, kdy jsme hráli olomouckým studentům. Právě nacvičujeme k 15. výročí osvobození ČSR Jiráskovu Lucernu, a to by mohla být další příležitost ke vzájemné spolupráci.

Tak to je všechno. Snad bych mohl ještě připomenout to, že jsem v krátkém proslovu před představením mimo jiné zval studenty k ochotnické práci, ke vstupu do našeho souboru. Přihlásilo se 9 studentek a studentů, a to je další zisk pro soubor.

Dr. MIROSLAV VESELÝ

Dopis o Půlnoční mši

MILÝ SOUDRUHU,

rozbor, který jste mi poslal, má mnoho problematických tvrzení. Především se mi zdá, že jste vůbec nepochopil, proč Karvaš hru napsal a co tím sledoval. Upřímně řečeno — překvapilo mne to, neboť Vaše dřívější práce ukazovaly, že jste divadelník značně vyspělý, přemýšlivý a zkušený. A teď najednou napíšete při rozboru Půlnoční mše, že „rodina nenajde dostatek morálních sil čelit čestně této situaci a než se rozhodnou, je Juraj Kubiš zajat a popraven". Copak je vůbec možné, aby tací lidé „našli dostatek morálních sil?" Copak Karvašovi šlo o to ukázat, jak v rodině je veden zápas o nalezení takových morálních sil?

Ale ještě horší je, když tvrdíte, že „Katka vědomě ponechává Kubišovy na svobodě i přes jejich jasnou vinu". Prosím Vás, jak jste na tohle přišel? Copak jste nepochopil, že poslední věta Katky, tedy poslední věta hry („Ne. Tady fašisti nejsou.") je míněna ne pouze ironicky, ale přímo sarkasticky? A že právě ve významu, který se dá této větě, je buď vystižen záměr autora nebo zcela popřen? Vždyť právě pro tuhle větu Karvaš celou hru napsal! Nemůže být tedy ani řeči o tom, že Katka „vědomě ponechala rodinu Kubišů na svobodě". Ostatně, nás také pro tuto hru nezajímá, co s nimi Katka udělá. Inscenátorům musí jít jen a jen o to, aby vystihli, že maloměšťák, fašista, se umí výborně kamuflovat, že je tak cynický, že dokáže udělat to, co dělá Palo v prologu a v epilogu. Jinými slovy, že dodnes mezi námi mohou žít — a možná, že také ještě, žel, žijí — někdejší konfidenti gestapa, fašisti větší či menší, ale vždy odporní a nebezpeční, kteří se skrývají pod maskou počestných a loajálních občanů.

Jestliže takhle pochopíme autorův záměr, ukáže se, jak zcela nesmyslné je škrtat prolog — jak to Vy navrhujete. Vaše důvody neobstojí. Neboť důležitější než udržování napětí tím, že budete před divákem usilovně tajit co nejdéle skutečné charaktery postav, je ukázat divákovi (ve shodě s autorem) co nejdříve a *kontrastně právě k prologu* pravou tvář postav hry. Ať divák ví, s kým má tu čest! Ať si co nejdřív uvědomí chameleonství maloměšťáka! Jeho zrůdnost. K čemuž potom v průběhu děje dostane důkazy. *Jde přece v divadle vždycky o myšlenku, nikoli o tzv. napětí.* Podívejte se, divák přece zná osud Jana Husa, Jana Roháče aj. — a přece jde do divadla na hru, která o tom pojednává. Divák ví, že Hus bude upálen — a přece s velikým zájmem sleduje hru. A tak ani zde nezáleží na tom, jestli divák v prvních desíti minutách se dozví, kdo je opravdu Palo, Vilma, Angela, Valentin, nezáleží na tom, když se dozví, že Ďurko byl popraven atd. Tím se neoslabí jeho zájem o průběh hry.

Každý autor má v podstatě dvě možnosti: buď před divákem postupně rozvíjí příběh, aby jeho průběhem, jednáním jeho postav přivedl diváka k určitým závěrům — to je nejčastěji používaný způsob — nebo postupuje zcela opačně, že totiž řekne ty závěry sám hned na začátku hry a pak k nim v průběhu hry přináší doklady a důkazy. Karvaš zvolil tento způsob. A my, jako inscenátoři, to musíme respektovat.

Každý autor má možnost buď postavy před divákem vyvíjet, nebo je před divákem odhalovat. Karvaš zvolil druhý způsob. To přece ale neznamená, že proto by jeho postavy nemohly být psychologicky prokresleny — jak tvrdíte Vy! Mohou být a opravdu také jsou! A jak! Nemáte tedy pravdu, jestliže píšete, že Karvaš staví někdy své postavy až příliš schematicky a jednoznačně. Valentin, Marián, Vilma, Angela, Palo, Brecker — to jsou postavy výborně udělané, bohaté, košaté, podané se značnou psychologickou hloubkou. Něco jiného je ovšem Ďurko a Katka. Ti dva jsou opravdu jen načrtnuti a jejich scény ve druhém aktu postrádají jednak dramatičnost, za druhé nejsou ústrojně spojeny s podstatou hry. Správně cítíte tyto scény jako brzdu a je možné proto uvažovat o jejich vyškrtnutí. Problém spočívá ovšem ve scéně zatýkání. To lze velmi nesnadně řešit jen zvukovou kulisou, jak navrhujete. Jinak si myslím, že Vaše textová úprava, zejména pak přesunutí některých myšlenek z vypuštěných scén do rozmluvy Ďurka s Angelou, jak o tom píšete, je dobrá, promyšlená a prospěšná. Což ovšem neznamená, že nutná, či jedině možná. Dále: nelze tvrdit, že hlavní postavou je partyzán Juraj Kubiš. Tady Vás zřejmě zmátlo, že je to od začátku zřetelně kladná postava — i domníváte se, že v dramatu musí spor být položen *vždycky* mezi kladné a záporné. Ale tak tomu není. Ďurko ani nemůže být hlavní postavou, na to má málo textu, na to je nedostatečně psychologicky vybaven. Ďurko je pouze podnětem, aby se mohlo celé drama rozvinout, aby autor na jeho osudu mohl ukázat co nejotřesnějším způsobem maloměšťáctví a fašismus. Hlavní postavou hry je podle mého

Schützův záběr z inscenace ZK Elite Chrudim — Petr Karvaš, Půlnoční mše: Marian (J. Juráček), Valentin (ing. O. Maršálek)

Z uvádzania Polnočnej omše na ochotníckych scénach mám prirodzene veľkánsku radosť. Nielen preto, že ide o taký počet ochotníckych súborov, ktoré Omšu naštudovali alebo študujú, nielen preto, že ide o značne náročnú a pre malé scény a súbory zložitú hru. No Omša má v celej mojej doterajšej práci osobitné postavenie, je to hra, ktorú som najdlhšie pripravoval, na ktorú som najdlhšie myslel /15 rokov/ a ktorou som chcel povedať, čo som doteraz pokladal za najdôležitejšie a najvážnejšie. Že ochotníci - ľudoví divadelníci - hrajú práve túto moju hru, to je pre mňa veľká radosť, veľké zadosťučinenie a veľké ponaučenie.

Peter Karvaš

názoru Palo. Ten nese nejvýrazněji autorovu myšlenku. Zaráží Vás snad, že jde o postavu „zápornou"? Co na tom? Důkaz pravdy možno podat jak příkladem dobrým, tak výstražným. *Důležité není, jaká je hlavní postava hry, zda ušlechtilá nebo ničemná. Důležité je, jaké je autorovo stanovisko k té postavě, zda se s jejím jednáním ztotožňuje, nebo zda je přibíjí na pranýř.* Jen si vzpomeňte na Harpagona, na Tartuffa!

Zdá se mi, že chápete hru jako detektivku — viz Váš výrok o geometricky přesném vedení plánu zápletky, vrcholící důmyslně konstruovanou situací, v níž se jakousi rekonstrukcí odhalují praví viníci smrti Ďurka Kubiše. Copak jen o tohle jde ve hře? Copak to je nejdůležitější — zjistit, kdo způsobil Ďurkovu smrt?

Není mi také z Vaší výpovědi jasné, jestli jste pochopil, že onen „neznámý dobrodinec", který upozornil úřady Slovenského štátu na jeden nežádoucí čecho-bolševický živel, je sám Valentin Kubiš. Podle toho, co píšete, se mi naopak zdá, že se domníváte, že kdosi skutečně neznámý Pacovského udal a že Valentin pouze využil situace, která pak nastala. Nikoli, Valentin si tuto situaci sám připravil.

Píšete, že Marián je věčně ponižovaný a odstrkovaný, a proto že zanevřel na svět atd. Ale *proč* je ponižovaný a odstrkovaný? Inu, protože je to člověk hloupý, s omezenou inteligencí, člověk, který se skutečně k ničemu nehodí a v ničem nemůže vyniknout (s výjimkou týrání a vraždění, s výjimkou služby v HG, kde jeho neschopnost samostatně myslet je naopak vítanou předností).

Velmi by bylo třeba rozšířit a prohloubit Váš výklad postavy Pala. Ale ovšem také Breckera.

Krize hry nastává mnohem později než se domníváte — totiž na začátku třetího dějství. Tam je také vrchol konfliktu — a nikoli na závěru hry v promluvách Katky.

Srdečně Vás zdraví

VLADIMÍR SEMRÁD

Z inscenace ZK Elite Chrudim: Vilma - B. Koubová. Foto Schütz

NEJSME SAMI

Divadelní kroužek Slovan v Nové Vsi nad Popelkou má od začátku letošního roku nové divadlo. Ten večer 23. ledna byl pro všechny událostí opravdu slavnostní. Vždyť toto moderně zařízené jeviště (jaké by jim mohla závidět i daleko větší místa či města) podařilo se vybudovat společnou obětavou prací téměř všech obyvatelů v obci.

Nebyla to snadná práce. Týden co týden ozývala se z místního rozhlasu výzva: „V sobotu a v neděli pokračujeme opět na stavbě jeviště." A brigádníci přicházeli. Stavba se stala záležitostí celé obce. Tak se stalo, že od srpna 1957, kdy se stavbou začali, bylo na staveništi odpracováno víc jak 18.000 brigádnických hodin. Když potom na začátku letošního roku bylo potřeba práce urychleně dokončit, scházelo se denně třicet, čtyřicet i více brigádníků.

S tím zájmem všech občanů to máte tak. Divadlo má v Nové Vsi již starou tradici. Právě v letošním roce uplyne sto let od sehrání první divadelní hry. Po celou tu dobu hrávali divadlo. Jen trochu lépe vybavené jeviště jim chybělo. Dlouhá léta hráli na skládacím jevišti v místním hostinci „U Bičíků". Sami znáte taková stará venkovská jeviště, která se musela před každým představením vždy znova stavět a po představení co nejdříve zase uložit. Kolik to bylo práce navíc a stejně taková scéna neměla ani základní technické vybavení. Přitom ještě jeviště zabralo celou třetinu sálu.

Když došlo v roce 1945 ke sloučení divadelních souborů, začalo se uvažovat o stavbě kulturního domu. Bylo nalezeno stavební místo — byl i finanční příspěvek. V obci však nebyla jednota, a tak když se Novoveští doma nedohodli, stavební možnost ztratili.

Teprve založení JZD a první hospodářské výsledky obec sjednotily. A protože obec divadlo potřebovala, hledaly se jiné možnosti výstavby. Zvítězil návrh na přístavbu jeviště k sálu, kde se až dosud hrávalo. O tom, s jakou chutí se pustili do díla a o tom, že se jim práce podařila, zmínili jsme se hned na začátku. Hotové dílo má hodnotu půl milionu korun, bylo však dík brigádnické pomoci pořízeno téměř za polovinu. Mimořádnou podporu poskytovalo stavbě místní JZD, které obstarávalo veškerou dopravu a přesuny materiálu. Stavební skupina družstva provedla většinu odborných prací — stavbu lešení, vazbu krovů, uplatnila se i mechanizační skupina. Z kulturního fondu věnovalo družstvo dále ještě 10.000 Kčs na vnitřní zařízení. Práce se nezastavovaly ani v zimě při mrazech.

Když se v sobotu 23. ledna večer rozhrnula poprvé opona nového jeviště, bylo každému návštěvníkovi jasné, že ze společné práce vyrostlo opět jedno dobré dílo. Proto také ta radostná nálada.

Z rukou předsedy ONV v Semilech převzalo čestná uznání 9 brigádníků, kteří odpracovali víc jak 300 brigádnických hodin, a dlouholetí divadelní pracovníci v obci. Jan Sucharda za 57 let ochotnické činnosti, jeho manželka Marie za 23 let, František Stlín za 40 let, Petr Fišar za 36 let, Štěpán Stránský za 26 let a Růžena Kotyková za 44 let. V kulturním programu vystoupili potom členové Divadla F. X. Šaldy z Liberce, dívčí pěvecká skupina souboru Ještěd z Liberce. K radostné náladě přispěla i místní dechová hudba Osvětové besedy. Druhý den vyzkoušeli hned novou scénu místní divadelníci hrou Františka Pavlíčka Černá vlajka.

Divadelní kroužek v Nové Vsi nad Popelkou dostal ke stoletým narozeninám krásný dar. Bude nyní jen záležet na ochotnících, jak jej využijí. V nově ustaveném kulturním klubu JZD najdou pro tuto práci jistě plnou podporu.

Antonín Langhamer

Rekvizita

Text: SLÁVKA DOLANSKÁ

V první lekci (viz Ochotnické divadlo č. 4) jsme si dali jako úkol seznámit se s rekvizitou a předat jí hlavní roli — vyzkoušet všechny odstíny jednání, kterého je s naší pomocí schopna. A teď se pokusíme o to, abychom s rekvizitou, s její podporou mohli provádět vlastní herecké jednání na scéně.

Myslím, že nebude na škodu, když se odvoláme na několik divadelních autorit — ne tak pro věrohodnost, jako pro názornost. V Praze hostovalo před dvěma lety milánské Piccolo Teatro s Goldoniho Sluhou dvou pánů, předvedeným podle zákonů comedie del'arte. Harlekýna hrál geniální Marcello Moretti, herec virtuózní pohybové techniky, u nás nevídané. Ve scéně, kdy obsluhuje dva pány, nesl také, celý ulítaný, podnos s pudingem. Puding se při chůzi začal třást, Harlekýn se na něj udiveně podíval, pak pudingové třesení postupně přecházelo do jeho paží, hlavy, trupu, nohou. Aby puding uklidnil, lehl si s ním, aniž by podnos položil, na zem. Puding se třásl dál, pak se uklidnil, Harlekýn se uklidnil také a s mísou v ruce se vytočil jak cirkusový hadí muž zase do suverénní chůze. Byla to znamenitá ukázka sepětí s rekvizitou v jednu bytost. A byl to tak napínavý okamžik, že hlediště ztichlo, jako by sledovalo akrobata na laně při salto mortale.

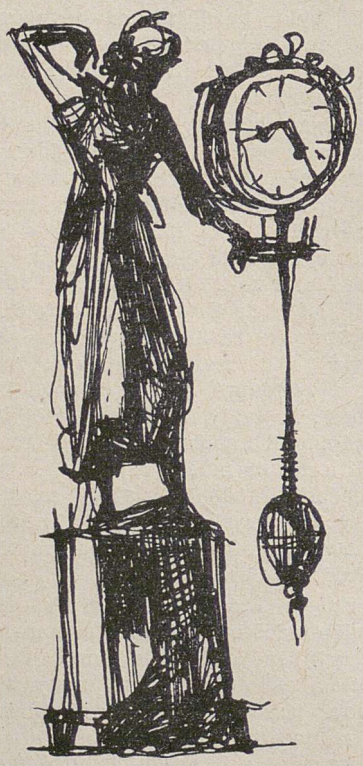

Znamenité ukázky jednání s rekvizitou zachycuje Toporkovova knížka Stanislavskij při práci. Stanislavskij tu herce vyprovokovává k celé řadě etud, v nichž velkou roli hrají právě rekvizity. Dává jim například zahrát cizince, který se nemůže domluvit v domácím jazyku, o co žádá. „Cizinec" musí všechno — bez rekvizit — naznačovat pohybem. Zkouší se hra Defraudanti, a Stanislavskij vykládá k postavě Váněčky, jak je tu důležité do-

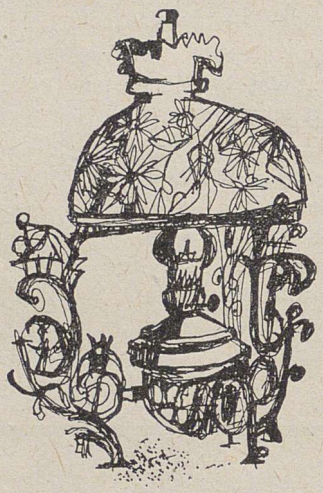

opravdy žít drobnými věcmi, z nichž se skládá život hrdiny hry: setřít prach, vyčistit lampu, srovnat peníze, ořezat tužku atd. — a to všechno, aniž by divák měl možnost toto jednání spatřit. Okénko pokladny je staženo, a přece za ním žije herec nepřetržitým životem postavy uprostřed *věcí,* které mu pomáhají vytvořit charakter do konečného obrazu, výsledku, předváděného divákovi. V jiné etudě, aby zvýraznil napjatost situace, předváděl Tarchanov marný pokus zapálit si cigaretu, rozechvěnou v ústech.

Při zkouškách na Gogolovy Mrtvé duše nalezli s pomocí Stanislavského herci nečekaný vztah k rekvizitám. Aby Čičikov přiměl statkáře k prodeji mrtvých duší, je donucen věnovat nadměrnou pozornost jejich zálibám. U gubernátora spatří výšivku a zkamení nad ní úžasem jako nad uměleckým arcidílem. Gubernátor prohlásí, že je to jeho výšivka — vyšívá si ve volné chvíli peněženku. Čičikov odchází otřesen, zdrcen arcidílem, téměř pozpátku, s hlavou neustále otočenou k výšivce. S lišáckým Nozdrevem hraje dámu o duše; při posouvání kamenů po šachovnici hraje vlastně o vše; v sázce je jeho porouchaná čest, bohatství, které je na dosah ruky — a na druhé straně možná život trestance na Sibiři. Celá pozornost je soustředěna na šachovnici a mezitím se odehrává útržkový dialog. Nevinná hra v dámu se rázem stává obrovským hazardem. Lakomec Pljuškin se přebírá v hromadě haraburdí, které snesl do bytu. Pro diváka jsou to bezcenné, směšné věci. Pro Pljuškina jsou to poklady, laská se s nimi, jeho vztah k nim je bezuzdnou vášní.

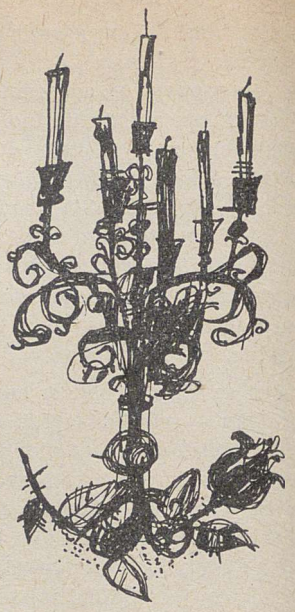

Každý z těchto vztahů k předmětům byl vyhnán ad absurdum — a přece pomáhal vytvořit neopakovatelnost a výraznost jednotlivých charakterů. Zamezoval, aby se hrál obecně hlupák, obecně podvodník a zhýralec, obecně senilní stařec.

Podle toho také vidíte, že povšechný recept, jak zacházet s rekvizitou, stěží naleznete. Hraje tu roli ještě celá řada jiných problémů: otázka tempo-rytmu hry, jejího žánru, doby děje a samozřejmě charakteru postavy a složitosti jejího jednání. Ale ať už se vám vyskytne při studiu hry kterákoli z těchto otázek, důležité je vždy, abyste pochopili — řečeno slovy Stanislavského — „mluvu věcí".

Když jsme se v první lekci odvolávali na naše zvyky a zacházení s věcmi v civilním životě, neřekli jsme vám plnou pravdu. V civilním životě jsme si totiž mnoho věcí zotročili, nevnímáme je. Na jevišti je taková lhostejnost nemožná. *Každé jednání s rekvizitou je jednáním s partnerem,* ať už k ní máte přátelský či nepřátelský poměr. Bez tohoto vztahu ochudíte postavu, ochudíte i sebe o herecký zážitek. Zbavíte svou práci těch detailů, bez nichž je pak postava jen chodícím a mluvícím manekýnem.

Kresby: IVAN DOBRORUKA

Nedostatek, který lze snadno odstranit

Všestranná podpora kulturního života je jedním z hlavních úkolů našeho řízení. A můžeme říci, že úkol, který je plněn velmi dobře a odpovědně. Mimo metodickou pomoc poskytuje stát ochotnickým souborům velmi vydatnou pomoc hmotnou, a to především při výstavbě kulturních domů. Jistě je to v každém kraji několik desítek, ba dokonce stovek miliónů. Je však nutné, abychom si položili otázku, zda si s poskytnutou finanční pomocí počínáme vždy jako rozumní a odpovědní národohospodáři. Při svých cestách po divadelních představeních se zálibou prohlížím i technické vybavení kulturních domů a zvláště jevišť.

A tvrdím odpovědně, že naši projektanti kulturních domů si v mnoha případech počínají neodborně, neodpovědně, ba někdy i trestuhodně. Jak jinak lze nazvat projekt jeviště o rozměrech 13×9 m, prosceniu 6×4 m a výšce 4,80 m? Přitom se jedná o budovu, na kterou v akci „Z" je rozpočtováno 900 000 Kčs.

Jak je možné, že v kulturním domě, postaveném nákladem 3,5 mil. Kčs, je pro nástup a přípravu herců počítáno s 1 m, slovy s jedním metrem, z každé strany? Jak je možné, že pro sklad kulis se počítá s prostorem nad jevištěm o rozloze 8×6 m a výšce 2,5 m?

A ještě katastrofálnější je situace v řešení scénického osvětlení. Opomeneme-li ve velké většině nevhodné umístění osvětlovacské kabiny, setkáváme se velmi často s projektovanou rozvodnou o rozměrech 30×60 cm v boční stěně jeviště. Viděl jsem mimo jiné dokonce jeviště osvětlené 24 ks kuchyňskými tělesy, umístěnými ve 4 řadách. A celé toto unikátní osvětlení stálo 60 000 Kčs. Přitom dodávám, že jak řešení jeviště, tak i jeho osvětlení je věc poměrně jednoduchá. Co asi tito „projektanti" udělali s akustikou?

Máme v Praze scénografickou laboratoř, která jistě velmi ochotně projektantům poradí, případně vypracuje i plány jeviště.

Jací odborníci to sedí na ONV a KNV a schvalují projekty kulturních zařízení?

Domnívám se, že všechny návrhy a projekty kulturních domů by měly býti schvalovány nejméně KDO a KPS a všichni projektanti by se měli povinně zúčastnit školení, které pro ně provede Scénografická laboratoř. A bez absolutoria těchto školení by nemělo být vůbec dovoleno projektování kulturních domů.

VÁCLAV SAITL,
Přísnotice 98, p. Žabčice

*

Navažme na zjištění napsané Václavem Saitlem v titulu jeho upozornění: Ano — je to nedostatek, který lze snadno odstranit! Snadno tehdy, zvítězí-li tak rozumné uvažování, jako je v jeho článku a bude-li se ukázněně přistupovat k naší rozsáhlé kulturní výstavbě.

Staví-li se nějaký objekt společenského či hospodářského poslání, pak se nejprve vypracuje jeho program — **odpovědně a odborně** ve vztahu k budoucímu poslání objektu. Nikoho nenapadne stanovit stavební program neodborně, od oka, odhadem, nebo jen jako výslednici osobních či skupinových přání. Prostuduje se místní a oblastní potřeba, stanoví se reálně směry rozvoje a promyslí se, čím nejlépe posloužit zamýšlenému cíli. Stejně musíme postupovat při stavbě kulturního objektu, klubového domu osvěty či závodu. K tomu je však zapotřebí znalostí a zde pro pomoc byla zřízena Scénografická laboratoř, kde jsme již v řadě případů pomohli najít vhodné řešení. Úspěšně však bude možno řešit tyto problémy jen vydáním projektové normy „Kulturní domy", na níž se v laboratoři pracuje; radit jednotlivě ve **všech** případech, to laboratoř nedokáže, protože její pracovní kolektiv nebude nikdy tak veliký, aby vše obsáhl. Může řešit jen případy zvláštní, které výsledkem pomohou ve více případech, čili **typizovat.** Velmi dobrý a zajímavý je návrh pomoci školením funkcionářům ONV a KNV, kteří rozhodují o projektech; takový úkol by byl pro laboratoř únosný a těchto 10 kursů se může uspořádat, bude-li v krajích zájem.

Nestačilo by však úsilí o poučení projektantů a organizátorů kulturní výstavby, protože až do minulých let bylo řešení brzděno a znemožňováno nedostatečností výroby divadelních zařízení v ČSR. I když zatím krize není překonána a více doufáme v iniciativu závodů, přesto je letošní situace lepší.

Divadelní jeviště potřebuje konstrukce a strojně mechanická zařízení (tahy, točny, vozy); zde ministerstvo školství a kultury přikročilo k zásadnímu řešení. Začleňuje letos do n. p. Divadelní služba závod v Újezdě u Brna a ten v průběhu třetí pětiletky má vyspět na dodavatele zařízení našich jevišť především strojního, ale též světelně technického (horizontové osvětlení, rampy).

Druhý nedostatek je ve výrobě **domácího** světelně technického zařízení; víme všichni, jaká je dosavadní úroveň výroby, kolik je tu nedostatků a nesnází. I v té věci se rýsuje změna. Především n. p. Elektrosvit Brno slíbil zavést výrobu moderních nízkovoltových svítidel a my věříme, že během třetí pětiletky dostanou naši divadelníci dostatečné počty svítidel.

Také dosud užívané regulační a tlumicí zařízení zastaralého typu Bordoni bude postupně nahrazeno moderním transduktorovým zařízením. Přislíbili to pracovníci Závodů průmyslové automatizace, kteří podobné zařízení desetiletí vyrábějí a dokonce vyvážejí. Proto důvěřujeme v kvalitu tohoto divadelního zařízení a v to, že spolu s ním dostihneme světové úrovně i na tomto úseku vybavení divadel.

Ve třetí oblasti nemáme nedostatky, ale přední místo ve světě, sice nikoli v divadelním zařízení, ale obecně v elektroakustice vůbec; jsou to výrobky našeho n. p. Tesla. Avšak i v divadelní technice nastal loni obrat. Novým projektem Tesly je **stavebnicové** zařízení zvukové kulisy a povelového zařízení pro divadla, výrobně dostupné ihned. Tedy zde nejde o hledání dodavatele, ale o odpovědné plánování a vyslovení požadavků na závod.

Vidíme tedy, že se něco mění. Současně vidíme, že je potřebí v divadelních časopisech věnovati více místa technice, avšak odpovědně a seriózně. Laciné fráze o technicismu zavádějí nás do primitivnosti a brzdí pokrok. Nedivte se, že pak organizátoři kulturní výstavby rozpačitě váhají vybavit správně jeviště, když si nejsou jisti, zda to není „technicismus" a „polyekranizace", či jak byly všechny ty strašáky nazvány. Vede to pak k důsledkům, na něž upozorňuje soudruh Saitl; a pravda je, že takových zmařených 60 000 Kčs není ojedinělý případ. Dobré je, že se ozval hlas, jak se říká zespoda. Pozvedl se proti hlasům z centra, které od zeleného stolu okřikují naše rozumné návrhy a brzdí snahy po nápravě. Scénografická laboratoř si vždy rozuměla se všemi, kdo sledují věcný cíl; a těch je — věřte — většina. Proto vidím možnost snadného odstranění nedostatků.

Ing. M. KOUŘIL,
vedoucí Scénografické laboratoře
v Praze

HORÁCKÉ DIVADLO OCHOTNÍKŮM

Všechna krásná slova a usnesení, která byla pronesena a přijata v poslední době na mnoha konferencích, o nutnosti spolupráce profesionálních divadelníků s ochotníky, začalo skutečně konkrétně naplňovat v sobotu 2. dubna jihlavské Horácké divadlo. Spolu s Krajským domem osvěty a jeho poradním sborem pro divadlo přichystalo akci nazvanou „Horácké divadlo divadelním souborům LUT". Na 400 ochotníků z okresů Jihlava, Havl. Brod, Humpolec, Kamenice n. L., Ledeč n. S., Třebíč a Třešť přijelo již ráno do divadla, kde byli uvítáni a kde jim ředitel dr. Panovec vyložil nejdříve celou organizaci této profesionální scény. Celé dopoledne bylo věnováno aranžovací zkoušce hry „Když tančí růže", kterou vedl na jevišti režisér Neubauer. S velkým zájmem byla přijata pak prohlídka dílen a vůbec technických provozů divadla. Odpoledne diskutovali ochotníci v plénu jednak o dramaturgii s dramaturgem divadla Flíčkem a o režijní práci se soudruhy Panovcem a Švarcem, jednak o výtvarných otázkách s inž. arch. Mikšíkem. K večeru přímo na scéně seznámili se všichni účastníci s osvětlovacím plánem pro inscenaci hry A. Millera Smrt obchodního cestujícího, kterou potom zhlédli.

Byl to hezký den: každé chviličky bylo využito k předání a získání zkušeností, každé přestávky bylo využito k dotazům a zapáleným diskusím. Jako dobří přátelé sešli se profesionálové s ochotníky a tahle pevná družba bude jistě pokračovat.

V noci po představení rozjížděli se ochotníci autobusy z Jihlavy do všech stran. Odjížděli s odhodláním využít nových poznatků v celé další práci.

J. Valchář

NA POMOC

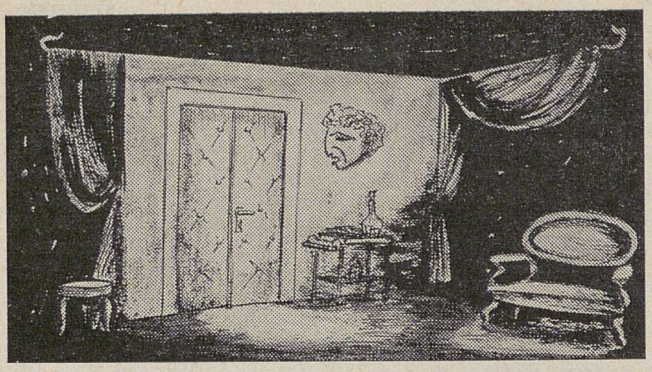

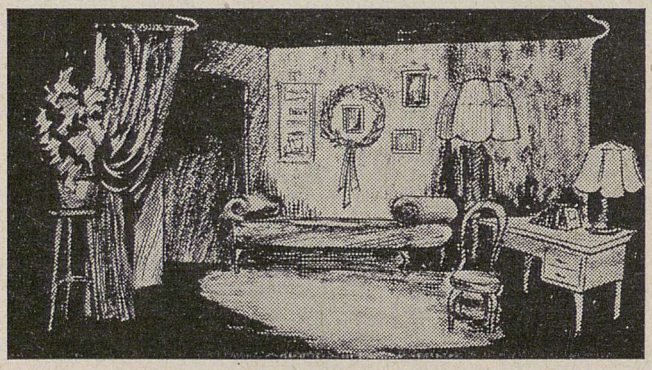

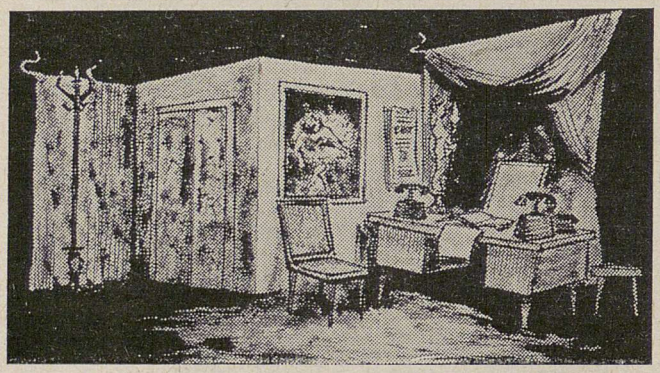

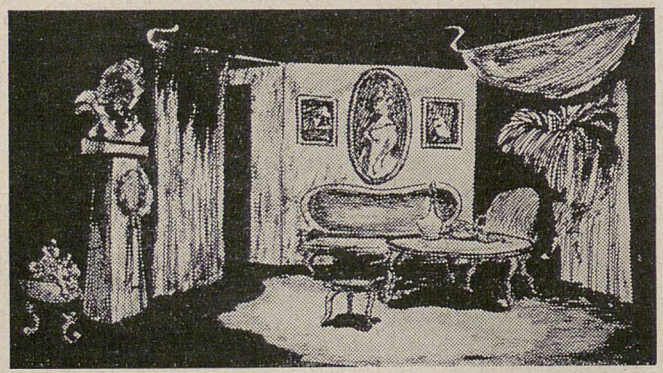

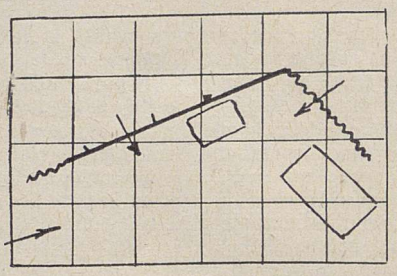

DMITRIJ BORISOVIČ UGRJUMOV:

1. obraz

Dramaturg:

Komedii vaudevillového charakteru Křeslo č. 16 zařazujeme do našeho repertoáru jako dobrou komedii veseloherního typu,

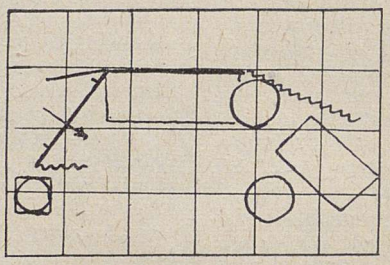

KŘESLO Č. 16

2. a 3. obraz

v které převládá satirická nota, mířená proti měšťáckým názorům a drobným intrikám v zákulisí nejmenovaného divadla. Postavy jsou dobře a charakteristicky kresleny, děj plynulý

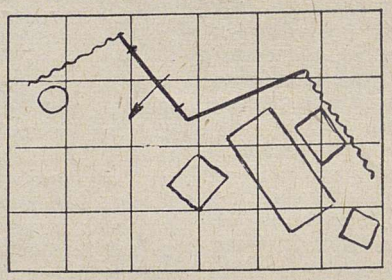

Scénické návrhy VLADIMÍR PERGLER

4. a 7. obraz

a řešené problémy nám nejsou ničím cizí. V dosti chudém výběru dnešních veseloher je možno očekávat, že hra bude mít úspěch.

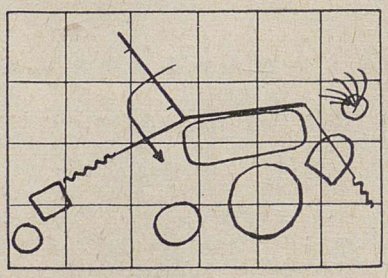

5. obraz

Režisér:

Hra má rychlý spád, situační komiku, dobrou konverzaci a je ji třeba vést lehkou, vtipnou a temperamentní inscenací. Tak, jak chápeme vaudeville. Má však rozsáhlý počet obrazů — sedm.

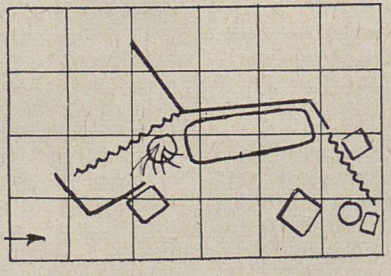

6. obraz

OCHOTNICKÉ SCÉNOGRAFII

Je třeba, aby výtvarník řešil scénu vtipně s nejkratší dobou přestaveb. Přitom ještě musí uvažovat, že hra se výborně hodí pro zájezdy a proto musí mít na zřeteli i pohyblivost dekorací při převozu a různé rozměry jevišť, na kterých bychom hráli.

Výtvarník:

Pro výtvarníka je lákavé samo prostředí, ve kterém se děj odehrává — divadelní zákulisí. Prostředí každému z nás důvěrně známé. Scénu bych si představoval jako jednoduchou dekoraci, kterou bych neodbourával po obrazech a nestavěl novou, ale z které bych mohl novými variacemi půdorysů vytvářet nové prostory jednotlivých interiérů. To je zvlášť důležité pro zájezdy, kde bývá minimum přípravných prostorů u jeviště. Scénu pak budu doplňovat vhodným nábytkem, který bych rozdělil do dvou kategorií. Nábytek typický, potřebný pro ovzduší děje, který je

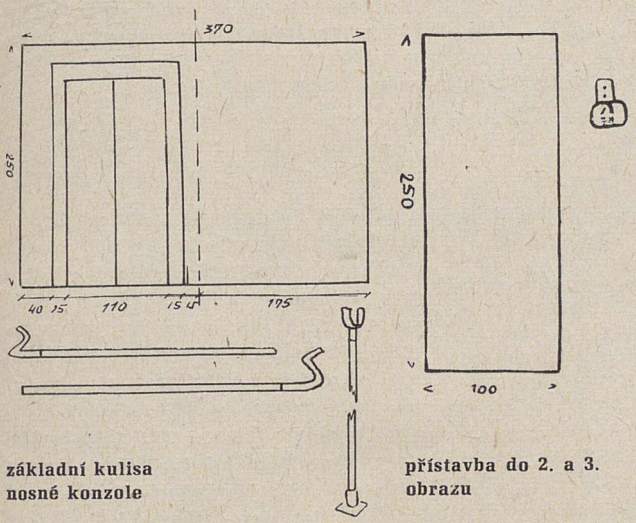

základní kulisa nosné konzole **přístavba do 2. a 3. obrazu**

nutno na zájezd brát a na který budou herci zvyklí, a dále na nábytkové doplňky všeobecnějšího charakteru, který bude možno na jednotlivých místech zájezdu po předběžné dohodě vypůjčit. Tento způsob se nám již několikrát dobře vyplatil. Rozměry scény budou stanoveny tak, aby ji bylo možno stavět i na rozměrech jevišť odlišných od našeho, které má 6 m délky, 4 m hloubky a výška jevištního portálu je 3,5 m.

Popis scény

Základní dekorační stojku tvoří stěna o rozměru 3,7 m délky, uprostřed sklopná do obou stran a výška 2,5 m. Je zhotovena z dřevěného rámu potaženého jutou nebo plátnem. Pro zájezdové potřeby je ji možno rozdělit v délce ještě na díly podle možností transportu. Podle nich je třeba zpracovat definitivní technický nákres. Plátno nebo juta je postříkáno pilinovou směsí, takže je vytvořena struktura, kterou lze velmi dobře barvit světelnými filtry. Pilinová struktura je natřena jednoduchým světlým nátěrem. V levé polovině stěny jsou dveře, zpracované jako vyjimatelný komplet. Tento systém je běžný u dosavadních stavebnic. V horní části rámu jsou upevněny úchytky pro konzolové tyče. Úchytky jsou zpracovány z plechových pásků a jsou umístěny na konci levé a pravé strany a uprostřed, těsně u ohybu dekorace. Střední úchytka je nad úrovní dekorace profilem k hledišti. Proto ji natřeme na černo, aby se ztrácela v horizontu. Konzole jsou zpracovány z novodurových trubek. Pro vyztužení můžeme do nich vložit dřevěnou tyč, a to až k místu ozdobného ohybu. Ohnutí provádíme nahřátím novoduru buď v horké vodě nebo opalovací lampou. Pokud chceme konzole barvit, postupujeme tupovací technikou barvou míchanou nebo rozpuštěnou v šelaku. Obě používané konsole pro stabilizaci podpěry rovněž z novoduru s kovovými úchytkami (viz nákres). Podpěry jsou pak zakryty naaranžovanou draperií. Chceme-li docílit určitých světelných efektů, budeme volit draperii lehčího materiálu, který bude možno prosvěcovat, jako příkladně v návrhu k 6. obrazu.

Se světlem pracujeme úsporně. Scéna této jednoduchosti nesnese přesvícení. Spolu s režisérem zvolíme určitá dějová centra, ke kterým vedeme světlo, ostatní dekorace nám pouze pomáhá vytvořit iluzi prostředí příslušného obrazu. Jen tak získáme světelné změny a zároveň i potřebnou intimitu v kontrastu s širším prostorem.

Pokud budeme upravovat nebo sami vyrábět nábytek, lze si vytvořit pro tuto hru (i hry další) některé nábytkové skládačky. Tak třeba sofa z obrazu 2 může být základem pro rozšířené křeslo (pohovka s opěradlem) v obrazech 1, 5 a 6 pouze vyndáním sofových podhlavníků a nasazením opěradla. Podobně u psacího stolu ve 4. a 7. obr. je možné vyjmutím jedné třetiny získat tzv. dámský psací stůl pro obr. 2 a 3. Jakmile začneme přemýšlet nad jednotlivými díly scény a doplňků, vybaví se nám hned celá řada možných zjednodušení a užitečného šetření časem, vynakládanou silou i našimi finančními prostředky. A to při zachování uměleckých hodnot scény by měl mít na mysli každý scénograf.

Svátek v Nejdku

Soubor Nejdeckých česáren vlny „Jirásek" připravil svým divákům velmi zdařilé představení Karvašovy Půlnoční mše v režii R. Bydžovské. Čtyřikrát mělo toto představení reprízu a vždy byl sál Kulturního domu v Nejdku vyprodán. Nejdečtí občané rádi navštěvují představení divadelního souboru, protože ještě nikdy nebyli zklamáni výběrem hry ani provedením. S každou hrou si dají ochotníci důkladnou práci. Hodně úsilí věnují studiu, jak vyjádřit myšlenku hry a charakter postav. Zajeli si rovněž do Národního divadla, ne proto, aby inscenaci kopírovali, ale aby dobře pochopili autorův záměr a aby si dokreslili jednotlivé postavy.

A protože chtějí stále svou práci zlepšovat, pozvali si člena Národního divadla, zasloužilého umělce a nositele Řádu práce Ladislava Boháče, aby si s nimi zahrál a poradil jim. Ladislav Boháč se uvolnil na dva dny. Celý večer a dlouho do noci radil a ukazoval nejdeckým ochotníkům, kde jsou ještě slabší místa a piloval jednotlivé výstupy. Druhý den po představení opět dlouho do noci s ochotníky i s některými diváky hodnotil představení.

Nejdečtí milovníci ochotnického divadla jsou vděčni vynikajícímu herci a členu Národního divadla v Praze L. Boháčovi, že přišel mezi ochotníky a pomohl jim svým velkým uměním.

V. Nohejl

KRITIKY

TROJANÉ V PLZNI

Zdá se, že Corrinthovi Trojané si už vybojovali pevné místo v ochotnickém repertoáru. Naposled jsme je viděli v plzeňské inscenaci mladého souboru ZK Závodů V. I. Lenina v dubnu. A bylo to představení opravdu mladé, počínaje režisérkou V. Trčkovou a konče představiteli septimánů, kteří tentokrát nikterak nemuseli předstírat mladý věk. Mělo také nemálo chyb, pramenících ještě z malých jevištních zkušeností. A přece si dovedlo získat diváka silou přesvědčení celého kolektivu, vtipem a ztotožněním s ideály, za které se tak hlava nehlava dovede bít vlastně jen mládí. Ti starší — ve hře — bojují už taktikou dospělých. Neměli v inscenaci právě brilantního řečníka, advokát Dr. Spiess v podání J. Máchy zdaleka neovládal ono advokátské umění podávat ostré argumenty v hladké omáčce zdvořilých obratů, nenápadně stáčet debatu přesně k vytčenému cíli.

Sympatický třídní Dr. Busch také nenalezl v M. Fouskovi ideálního představitele, jeho vzrušené zanícení co chvíli klopýtalo o kostrbatost nedostatečné jevištní řeči. Pro Dr. Casparia měli však plzeňští výborného představitele v A. Šťástkovi, v jeho důstojném klidu a typu rozvážného „vlídného" pána se stříbrnými vlasy a s neotřesitelnou úřední autoritou.

A. Rychtaříková dala Juditě Lewinové až příliš mnoho klidu a vyrovnanosti. V jejím úvodním monologu chybělo i rozhořčení, i trpkost, s níž popisuje strastnou životní cestu židovky — vše vyhladila do pasivního úsměvu. A přece je Judita Lewinová ženou komunistického novináře a matkou Jakuba, který se neočekávaně dovede vzbouřit proti bezpráví. K režii V. Trčkové ještě několik malých poznámek: ve scéně prvního obrazu — kouření septimánů — byla nepozorná. Text si zřetelně odporoval s jednáním na scéně. Až na Diesela a Achyma všichni septimáni kouří. S cigaretou v ruce jsme naopak viděli jen Achyma. Hackrová je pradlena, ne švadlena. Z omylu ji hned usvědčil text Rudy Hackra v pátém obraze. Mimo Trojanů se jí nepodařilo dát také ostatním septimánům určitý charakter — nevíme o nich z jeviště téměř nic. A poslední poznámku: je nutné začít v souboru od začátku studovat pravidla jevištní řeči. Jsou neustále porušována.

I když Trojané nejsou první inscenací souboru, vidíme v nich dobrý začátek. Je to totiž představení zdravé, nezatížené manýrami. Na tom stupni, kterého dosáhla inscenace, lze už začít plánovaně stavět v dalším dramaturgickém plánu i v rozvíjení herecké techniky.

sd

ÚSPĚŠNÁ MANON V BRANICKÉM DIVADLE

Začněme zpříma: není to malý úkol, odvážit se na hru básníka, jako je Vítězslav Nezval — ale vždy šlechtí podnikavý soubor, který se ho ujme. Svědčí alespoň o jeho vědomém tvořivém úsilí. Vyplývá z něho ovšem nutně i další významná povinnost: pečovat stále o důkladnější technické vybavení svého jeviště a současně i o zlepšenou organizaci a pohotovost všeho personálu pomocných služeb. Neboť, bude-li naše lidová tvořivost dále klopýtat o tyto technicky nedostatečné a přece téměř základní složky divadla, nedojdou pravého uspokojení a cíle ani diváci — trvale vyrušovaní iluzí křiklavě nedostiženou — ani herci, jejichž tvůrčí rozlet více než často srazí nějaká závada. Buď trvale věcná, nebo náladově nepřesná. Tolik zásadně. Je mi totiž vždy líto všech divadelních pracovníků, kteří při své oddanosti dramatické tvorbě těžko sbírají a zachycují chvilky, aby se v klidu a soustředěně zamyslili nad svou úlohou a jejím prováděním.

Představení „Manon Lescaut" (premiéra 12. března v branickém divadle) přineslo nejkladnější úspěch v režii — přesněji řečeno: v jejím základním nástupu. Režisérovo studium směřuje k trojklannému vykročení. Najít **ideové jádro hry** je nejdůležitější podmínkou pro pochopení skladby i pro způsob, jak věc zahrát. Z něho vynoří se **tvar scénického řešení** jako východisko a nárys prostorové situace jevištní pro režisérův dispoziční plán výtvarníkovi. A současně v těsném spojení rodí se i reliéf dramatického vyjádření celkového i dílčího obrazu a postav jej skládajících — cosi jako **krystalizace charakterových činitelů a obsazení úloh** pro nejlepší předpoklad úspěchu.

Režisér **Jaroslav Duchoň** nalezl výrazné výtvarné řešení — velmi působivé zvláště ve vstupním (až na rozkolísanou mimickou stínohru) a posledním obraze (světelně nejlépe a sugestivně vypracovaném). Systém přestavby měl režisér dobře připraven pro žádoucí rychlý sled scén — škoda, že technická služba vázla.

V hereckém podání by na leckterém místě nevadilo hlubší a básníku bližší studium — ale i tak nutno s uznáním uvést hlavně takřka dokonalé ovládnutí textu. Z vedoucích postav účinný výkon se podařil V. Hamerlovi v rytíři des Grieux (aktivnost, uměřenost i uvědomělost slova a gesta). V. Šemberková v Manon překonává hodně obtíží prvního vystoupení svým klidem (možná jen zdánlivým) — přesto by jen prospělo mnohému jejímu úseku více krevního varu (ovšem: prožitého). Nejvyrovnanější postavou byl režisérův Tiberge. Pravda — sice záskok, ale na něm se citlivě ukáže, jak je režisér blízko té které figuře. Představitelé Marcely, hostinského z Amiensu a Duvalů (otce i syna) doplňovali vedoucí trio. Hudbu k představení napsal Petr Doubravský. Hra reprízami jistě získá na živém proudu i na propracování. Zasluhuje si toho pro svou básnickou hodnotu, stejně jako pro vřelý zájem obecenstva.

Vojta Novák, nositel Řádu práce

Manon (V. Šemberková) a Des Grieux (V. Hamerle) z inscenace branických ochotníků

DOBRÉ PŘEDSTAVENÍ ZKOMPLIKOVANÉ TECHNIKOU

OB Praha 15 uvádí Nezvalovu Manon. Snímky Nečas

Oldřich Daněk své hře Pohled do očí dává podtitul Včerejškem zkomplikovaná moralita z dneška o třech jednáních. Téma hry je neobyčejně závažné. Mladí dnes užívají výsledků práce a bojů svých otců. Mají právo je užívat s čistým svědomím — nebo se nemohou podívat zpříma do očí těm, kteří jim svobodný život vybojovali? Ve hře říká Vlach: „Mládež by měla vědět, co to byla bída a jak to měli jejich otcové těžké. — No jo! Jenomže dneska je zase těžké sehnat patřičnou elektronku do televizoru.“ V této ležérně pronesené frázi není skutečný cynismus, jen vzdor proti onomu dnes tak často zbytečně vztyčovanému ukazováčku zářného příkladu minulosti. Hrou probíhají dvě pásma, splétající se v jeden děj: kusé vzpomínky, které má Olga Vančurová na svého otce, komunistického redaktora Jana Kubeše, španěláka, který za okupace skončil v mauthausenském koncentráku, s přítomností, v níž Olga balancuje na okraji lacině žitého života. Tato konfrontace je nejen oslavou velké minulosti, ale přidává svůj hlasovací lístek i pro mladé, v nichž je pod cynickou slupkou ukryté zdravé, životaschopné jádro.

Viděla jsem inscenaci známého ochotnického souboru, mělnického Nového divadla. Dala hře dost dobrých hereckých výkonů — St. Ptáčka v roli Kubeše, J. Šafratu v kádrováku Kalabusovi, Jana Wenkeho — ředitel Hlavsa, temperamentní S. Kapalínovou v roli Suzanne ... a dva výkony, které se dostaly vysoko nad dobrý průměr: B. Vondrovicovou v Olze Vančurové a Václava Žižku v roli Martina Vlacha. Oba mají značnou hereckou kulturu, vzácný hlasový projev, schopnost vytvářet postavu odhalením jejích bohatých podtextů, kázeň, která jim nedovolí zdůrazňovat jejich rutinovanost. Jestliže snahy souboru a zkušenost režiséra M. Vaňka ve vedení herců nedospěly k výsledku celistvé inscenace, pak hlavním úskalím byla divadelní technika, autorem předepsaná. Je tu třeba spojovat projekci s výstupy herců a světlem odlišovat vzpomínky od přítomnosti. Hraje tu svou roli zvuková kulisa — vlak, střílení, hudba. V základě dobře navržená jednoduchá scéna ztrácela na své účinnosti špatným osvětlováním. Postavy mizely za gázovým paravánem, místo aby je světlo přibližilo jako detail divákovi, výstupy na vyvýšeném pozadí málokdy hledáček zachytil a herci si museli kužel světla sami vyhledávat, první scéna u Olgy Vančurové ztrácela intimitu osvětlení moderního bytu v polotmě, v níž hercům vůbec nebylo vidět do tváře. A přece ve hře, v níž musí dialog plynout lehce, samozřejmě (vždyť je tu pozorně zachycena běžná konverzace, patosu se autor úmyslně vyhýbá), je drama přeneseno do výrazu hercovy tváře, nejvíc do očí, které se střetají s očima partnera. Toto vnitřní drama musí divák také zachycovat očima — není to přece rozhlasové vysílání. Špatně byla tlumočena scéna, v níž Kubeš zachraňuje z jedoucího vlaku polského soudruha. Kdo hru nečetl, nemohl pochopit, že se výstup odehrává ve vlaku. Chyběl tu dekorační náznak i zdůvodnění v jednání herců.

Jako celek bylo představení ukázkou, kolika složek je zapotřebí, aby byla vytvořena moderní inscenace. Tady už nevystačíme jen s hereckými zkušenostmi a s režijním vypracováním textu. Kde hra přejímá prostředky filmu s jeho detaily a polodetaily, s rychlostí střídání záběru, musíme její přání respektovat. Jinak se nám vymstí. Nedokonalá technika nám zkomplikuje scénický život. sd

DVĚ PŘEDSTAVENÍ X. HRUŠOVSKÉHO JARA

Plné vyznění Goldoniho jiskřivé komedie Sluha dvou pánů znemožňoval divadelnímu souboru ZK velkodolu Stalin - Hrušov již vědomý režijní záměr, potlačovat bujaré veseloherní prvky commedie dell'arte a obrátit pozornost spíše ke hře charakterů. Tedy postup, který se snažil respektovat divadelně historická hlediska i přání samotného autora. Bylo by však dobré si uvědomit, v čem tkví hodnota Goldoniho komedií pro dnešního diváka. Budeme-li při jejich inscenování sledovat pouze stanoviska uměnovědná a budeme-li se snažit být právi autorově snaze po vytvoření charakterové komedie, odpoutané od bezprostředního vlivu stylizující comedie del'arte, pomineme příležitost vytěžit z nich maximum stranickosti, která je v nich uložena. Inscenujeme-li komedii charakterovou, stávají se jednající postavy zcela přesně specifikovanými osobami a přestávají mít platnost typů, tj. zástupců větších sociálních skupin. Společenská kritika, promlouvající ústy Goldoniho lidových postav či vyjádřená v lidovém pohledu na osoby i konflikty, pak ztrácí svůj širší dosah, protože adresována zcela určitým jedincům nezasahuje již nešvary a nedostatky skupin, stavů či tříd, jejímiž reprezentanty ve stylizující commedii dell'arte jsou. Nehledě k tomu, charakterová komedie nutí k realističtějšímu hereckému výrazu, což znatelně oslabuje i komediálnost Goldoniho veseloher. Nadsázka, zobecňující osoby v typy, tedy nejen zvyšuje společenský dosah her, ale dává i příležitost k daleko účinnějšímu využití komediálních příležitostí. Pietní historické hledisko při uvádění Goldoniho her rozhodně nemůže dát dnešnímu diváku to, co mu dokáže dát inscenace, která bude zdůrazňovat zdravé a plnokrevné prvky commedie dell'arte, ať již je to v souladu s autorovým přáním či nikoliv.

Hrušovské provedení vedle několika pěkných hereckých výkonů obzvláště v epizodních rolích přineslo ještě jedno pozoruhodné novum: A i když stylově je způsob, apelovat rýmovanými intermezzy na fantazii diváků při fiktivní přeměně scény, spíše příznačný pro divadlo shakespearovské, rád to autorovi neobyčejně půvabných spojovacích veršů K. Kolásko-vi odpouštím.

Druhé představení Hrušovského jara, které jsem měl příležitost zhlédnout, bylo Volodinových Pět večerů v podání dramatického kroužku ZK Stalinových závodů v Záluží. I zde byla příčinou nedobrého vyznění režijní koncepce. Avšak mezitím co v prvém případě bylo lze o režijním záměru diskutovat na poměrně vyšší teoretické úrovni, šlo zde pouze o dosti banální nepochopení logických posloupností některých výstupů. Např. scéna setkání Iljina a Kateřiny v hostinci chybným nebo lépe vůbec žádným pojetím nemálo přispěla k nesprávnému vyznění hry. Iljin, sentimentálně opilý, tam totiž pouze unyle rozprávěl s poněkud lačnou dívkou Kateřinou, jíž zřejmě nešlo o nic jiného, než se na jeho účet napít vodky. Že toto setkání je pro Iljina osudové, protože Katka v něm vyprovokuje znovu pocit sebeúcty a tím i motivuje jeho návrat do Tamařina bytu v závěru hry, režiséru uniklo. Psychologický příběh o člověku, který zase najde sebe sama a uvědomí si, že i jako šofér je platným členem společnosti, se tak změnil v dosti plytkou milostnou historku o zamilovaném lháři, kterému je nakonec odpuštěno. Petr Grimm

NAPAJEDELSKÝ ZÁPISNÍK

26.VII. Přijel jsem odpoledne do Napajedel. Po celém městě jsou stojky a plakáty. Seznamuji se s některými členy festivalového výboru. Jsou velice optimističtí. Ceny jsou připraveny, organizace prý jakž takž klape, návštěvnost zajistili. No, to jsem ale zvědav.

Večer se ukazuje, že bylo nač být zvědav. Když přicházím k budově závodního klubu Slavia-Fatra, potkávám skupinu lidí, která se vrací. Snad neodložili představení? Ne, ale mají tam vyprodáno. A to nemají ani přístavky? Už ani přístavky. Štípu se nenápadně do nosu. Ale zřejmě se mi to doopravdy jen nezdá.

Po představení Karvašovy „Půlnoční mše", kterou hrál domácí Divadelní soubor Zdeňka Štěpánka ZK Slavia-Fatra, se rychle dívám na obálku programu. Ale je tam skutečně „III. divadelní festival o c h o t n i c k ý c h souborů". Při porotování se nemá příliš často používat superlativů. Tak raději moc neříkám.

27.VII. Potkal jsem odpoledne na náměstí členy včerejšího souboru, a tak si povídáme. Nechce se mi hodnotit jejich herecké výkony. Nepamatuji se na všechny detaily. A poznámky jsem si přestal psát hned po prvém obraze. Když mne začala hra strhovat. (Užívám tohoto výrazu přesto, že nemám vůbec rád exaltovaná slova. Ale zde to je namístě.) Rozmlouváme, a já mám příjemný pocit: jsem mezi lidmi, pro které hesla o provádění kulturní revoluce nezůstala jen pouhými slovy. Zásluhou těchto lidí se totiž Napajedla pomalu stávají dosti význačným krajovým kulturním střediskem.

Příjemná nedělní nálada mě však zvečera přechází. Divadelní studio Josefa Skřivana z Brna nacvičilo jinak pěknou hru Valeri Petrova „Když kvetou růže" a přijelo se s ní na festival ukázat. Pod záplavou skřípající techniky se tu a tam objevila jiskřička ubitého herectví, bylo toho však pořídku a celek zanechal dojem více než žalostný. Odvolávat se na bývalou hronovskou slávu a osl'ňovat — vlastně bych to měl dát do uvozovek — efekty nemůže nikdy nahradit poctivou, solidní divadelní práci.

28.VII. Zálibu v co možná nejnevěcnějších diskusních příspěvcích mají také členové souboru ZK stavbařů z Gottwaldova. Hráli Kubánkovu „Cenu vítězného konce". Nepříliš zdařile. Provedli sice velké dramaturgické úpravy, ale nebyli přitom vždy důslední. (Zmínku o tom zřejmě pokládal jejich režisér za osobní urážku.) Přesto se jim však podařilo zbavit hru nejhrubších frází a nelogičností a učinit ji hratelnější. Budiž jim za to dík.

Diskusní dýchánek se dnes protáhl tak dlouho, až mi zavřeli hotel. Ale je teplo a Napajedla jsou pěkná i v noci.

29.VII. Festival má i svůj časopis. Jmenuje se „Přátelství" a vyniká neobyčejnou živostí a pohotovostí. Stojí v něm už i to, co řeknete zítra večer.

Dnes jsem se jen tak mezi řečí dověděl, že si tu někteří lidé vybírají dovolenou, aby se mohli více zabývat organizačními problémy festivalu. To, prosím, není vůbec žert. Zdůrazňuji, že tento zápisník neobsahuje „Pohádky z Napajedel", ale postřehy z ochotnického festivalu. I když mi to samotnému trochu jako v pohádce připadá.

Večer je „Tartuffe". Soubor ZK Pal-Magneton z Kroměříže, který jej hraje, byl už po dva roky vítězem tohoto festivalu. Vcelku lze říci, že soubor nezklamal očekávání. Stylizovaná výprava je v souladu s režijním pojetím a soubor předvádí představení až na některé drobnosti stylově čisté a půvabné. Přesto však je „Půlnoční mše" Napajedelských pořád ještě nepřekonána.

30.VII. Je pozoruhodné, jak lehko se dá získat obecenstvo i pro takový sedmidenní ochotnický festival v místě, odkud je pouhých dvacet minut autobusem do profesionálního divadla v Gottwaldově nebo Uherském Hradišti. Že je v tom nějaký „fígl"? Je. Musíte hrát ochotnické divadlo dobře.

Z deníku vedoucího souboru mladých

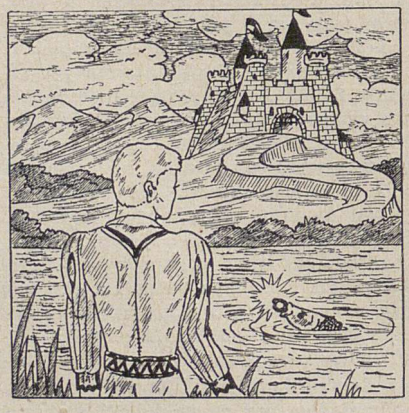

Neměl jsem k tomu zájezdu do H. už od začátku velkou důvěru, ten soudruh z Osvětové besedy až příliš horlivě ujišťoval, že všechno zařídí. Věděl jsem také, že se ochotníci v H. na zájezd budou dívat jako na nekalou konkurenci, k tomu tohle nádherné počasí, děti dají jistě přednost výletu do lesa před pohádkou v zaprášené sokolovně ... Moje nálada byla na bodu mrazu, ale v autobusu bylo stejně veselo, jako je na každém ochotnickém zájezdu, když jede tolik mladých lidí.

Přivítání v H. bylo zdrcující. Samozřejmě na nás nikdo nečekal, správce sokolovny dělal, že o žádném divadle neví. Nikdo prý mu nic neoznámil. Jeviště v dezolátním stavu, jevištní zařízení žádné nebo zamknuté ve skladišti, od něhož se prý ztratil klíč, světla téměř žádná, v oknech sokolovny není zatemnění, v sále nejsou židle ani lavice, ale zato kilogramy prachu. Přivolaný místní ochotník důležitě prohlásil, že s „nimi" nikdo nic nevyjednal, takže „oni" nic nepřipravili a připravovat nebudou. — Račte si to zabalit, pánové, my tady máme ostatně za dvě hodiny fotbal a obě šatny potřebujeme pro hráče. — Pavel se zmohl na vtip, že my jsme taky „hráči", ale nikdo se nesmál a ten ochotník šel domů. Telefonoval jsem do Osvětové besedy, ta soudružka tam se moc divila, že není nic připraveno, vždyť oni prý všechno zajistili, dokonce vyvěsili jeden plakát. Ne, ten soudruh, co to má na starosti, tady není, ale ona ho sežene, ona je tady nová a o ničem neví.

Nálada kolektivu značně povadla, hrát se asi nebude. Jitka začala něco brebentit o tom, že kvůli tomu mizernému zájezdu odřekla rande a že mohla jet s Frantou k Máchovu jezeru na motorce. Nikdo ji neokřikl. Kluci se v šatně zmocnili míčudy a šli čutat na jednu branku. Telefon přestal fungovat. Za 70 minut by mělo začít představení. Ne, neměli jsme sem jezdit. Ale tolik jsme ještě tu jednu reprízu potřebovali! Zatím jsme „Zlatovlásku" hráli třikrát, v hlavní mužské roli alternuje Jarda s Jirkou, Jarda hrál dvakrát, Jirka zatím jednou — a po dnešním představení se musí rozhodnout, kdo z nich bude ve středu hrát soutěžní představení.

Domácí fotbalisté klukům sebrali míčudu, tak se vrátili do sokolovny a Zdeněk navrhoval soutěžit ve cvičení na kruzích. Za 60 minut by se mělo začít hrát. Přišly dvě malé holčičky — sestřičky. Obě ve svátečních šatech, každá si nesla na ruce malou dětskou kabelku a na tvářičce tu náladu slavnostního očekávání, kterou si umí do divadla přinést jenom dítě. Kdy prý už začneme hrát a proč neprodáváme lístky. — Běžte se ještě projít, děvečky, má se začínat až za hodinu. — Ne, neměl jsem to srdce

Goldoniho „Benátská vdovička" byla vítaným osvěžením festivalového programu. Přerovští stavbaři však neudělali dobře, že ji inscenovali jako charakterovou komedii. Připravili se o mnoho z bujaré komediálnosti této hry. Hra našla u obecenstva velkou odezvu, porota však k ní měla určité výhrady — zejména k poněkud bombastické výpravě. Tak se asi nebude shodovat pořadí poroty s umístěním v Anketě festivalového diváka. Neboť i ta tu existuje.

30.IOOO. „Damoklův meč" v provedení divadelního souboru ZK Svit, ZPŠ a ŘR Gottwaldov (hrozně by mě zajímalo, co ta písmena znamenají) patřil k lepším představením tohoto festivalu. Jeho největším kladem bylo, že režisér neudělal z inscenace přehlídku technických triků, k čemuž by neobyčejné množství scénických přeměn mohlo svádět, ale správně kladl hlavní důraz na práci s hercem. Proto byl jeho záměr, i když herecky ne vždy zcela přesně vyjádřený, přeci jen všude přesně postižitelný. Bylo to představení účelné, cílevědomé, plně schopné vyjádřit závažnou myšlenku Hikmetovy hry.

Diskuse po představení probíhala v přátelském ovzduší. Což bylo až nezvyklé.

1.IOV. Pokud se týče způsobu, jak přijímat kritiku, musil by soubor ZK VŽKG z Ostravy-Vítkovic dostat zvláštní cenu. Jeho představení Stehlíkovy „Mordové rokle" mělo dost spíše skrytých než na prvý pohled zřejmých nedostatků a členové souboru to dovedli mužně a bez dotčení uznat. Režijně dost nepropracovaná inscenace však měla výhodu několika dobrých hereckých výkonů, a proto celek nevyzněl špatně.

Po diskusi s tímto souborem sešla se porota k závěrečnému celkovému hodnocení. Ale zapomněl jsem vlastně porotu představit. Tvořili ji soudruzi Hajda, režisér a šéf činohry Slováckého divadla v Uherském Hradišti, Kubasta, herec tamtéž, Pokorný, režisér z Divadla pracujících v Gottwaldově, a já. Rozhodování nebylo těžké:

Vítězem přehlídky a letošním držitelem putovního poháru se stal Divadelní soubor Zdeňka Štěpánka ZK Slavia-Fatra Napajedla, který v režii Bedřicha Soleckého uvedl Karvašovu „Půlnoční mši". Druhými se stali loňští vítězové — Divadelní soubor ZK Pal-Magneton Kroměříž s inscenací Molliérova „Tartuffa". Třetí místo a Cenu míru získal soubor ZK Svit, ZPŠ a ŘR Gottwaldov za uvedení hry Nazima Hikmeta „Damoklův meč". Čtvrtý byl soubor VŽKG Vítkovice se Stehlíkovou „Mordovou roklí", pátí byli stavbaři z Přerova s Goldoniho „Benátskou vdovičkou", šestí stavbaři z Gottwaldova s Kubánkovou „Cenou vítězného konce" a poslední brněnské Studio J. Skřivana s hrou Valeri Petrova „Když kvetou růže".

Ceny za výpravu získali soudruzi J. Pulec, J. Sušil, V. Opravilová (Tartuffe) a Zd. Kalvoda (Cena vítězného konce).

Svými hereckými výkony na sebe upozornili J. Andresíková jako Marie v Tartuffovi, J. Beneš jako AB v Damoklově meči, F. Brauner jako Monsieur Le Bleau v Benátské vdovičce, L. Cápková jako Dorina v Tartuffovi, J. Glosser jako Palo v Půlnoční mši, J. Gross jako Tartuffe ve stejnojmenné hře, A. Král jako Hejl v Mordové rokli, L. Mareček jako Oliver Brown v Ceně vítězného konce, B. Solecký jako poručík Brecker a B. Úředníčková jako Vilma v Půlnoční mši.

2.IOV. Sedím v letadle Gottwaldov—Praha a snažím se udělat ještě jakýsi neoficiální závěr k povídání o napajedelském festivalu.

O jeho organizaci všechna nej-, nej-, nej-. Souborům upřímné „Zlomte vaz!" A soudruhům ze závodního klubu Slavia-Fatra srdečný dík. Byli stejně výbornými herci a organizátory jako hostiteli.

PETR GRIMM

říci jim, že se asi hrát nebude. Viktor popotáhnul dvakrát nosem a povídá, co kdyby se postavila scéna? I když se to třeba hrát nebude, alespoň ti pořadatelé uvidí, že my jsme udělali všechno, co bylo naší povinností — a ostatně rozbourat se to dá vždycky. Kluci byli pro, a hned roztáhli oponu, která žalostně zakvičela.

Za půl hodiny přišlo dalších dvacet dětí a poslušně postávaly venku. Jenom k jednomu tatínkovi jsem se odvážil prohodit, že nevíme, jestli se vůbec bude hrát. Moc se zlobil, řekl, že jeho chlapec se na to těší už dva dny, hrát že musíme, jinak že to dá do Dikobrazu.

Za 20 minut se má hrát. Scéna bude připravena, ale v sále nejsou lavice a okna není čím zatemnit. Vtom telefonuje správce Osvětové besedy, omlouvá se, že v návalu jiných starostí nestačil představení zajistit a abychom prý jeli domů. Vzápětí přichází fotbalový funkcionář s žádostí vyklidit šatny. Venku stojí čtyřicet dětí.

Tak co, kluci, hrajeme?

Hrajeme! Když nic jiného, bude to dobrá zkouška.

Dobře, ale když hrát, tak hrát — stoprocentně! Jako pro tisíc lidí! První jednání rychle naličit pro denní světlo, volní lidé postavit lavice a židle z přísálí do sálu — asi pro padesát lidí!

Fotbalisté se spokojili s větší šatnou a nás dvacet se tísnilo v druhé. Lavice se postavily a hadr na utření tlustých vrstev prachu se dal sehnat, paní správcová měla dobré srdce. Začínáme!

Kluci hráli jako ještě nikdy. Fotbalisté celkem nerušili, jen když padl gól, otřásala se řevem celá sokolovna — ale prosím vás, kolik těch gólů v dnešních dobách české kopané padne?

V Osvětové besedě se nějakým zázrakem dopídili, že se přece jenom hraje, tak honem poslali dvě soudružky — vybrat od těch padesáti dětí vstupné. Vybraly. Každé děcko svíralo své dvě korunky celou tu dobu pevně v hrsti. Protože je svíraly tím pevněji, čím více při představení fandily Jirkovi a svému hrdinovi — Bílému psíčkovi, byly ty korunky pořádně zahřáté. A tak zněly sálem Kainarovy verše, tu a tam byla zvuková kulisa doplněna nějakým tím „Soudce ven!" zvenčí, do sálu zářilo okny slunce a v sále ještě víc sto dětských očeK, modrých, hnědých a černých; takových, které by uměl ošidit jen prachbídný ochotník.

Po představení jsme si udělali hodnotící besedu na trávníku před sokolovnou. Poděkoval jsem lidem, ačkoliv to nemám ve zvyku, protože skutkem dokázali, že nepodceňují divadlo pro děti. Bylo třeba rozhodnout alternaci pro soutěžní představení. Jarda nebo Jirka? Režisérka „Zlatovlásky" projevila přání, aby sám kolektiv rozhodl, který je lepší. Lidé mluvili otevřeně, bylo jen maloučko takových, kteří si to nechtěli rozházet ani s Jirkou, ani s Jardou. Báli se zbytečně. Vždyť jsou to kamarádi, na zkouškách se jeden učil od druhého a jeden se samozřejmě snažil druhého předstihnout. Jeden bude hrát soutěžní představení do STM, a ten druhý mu bude držet palce. Tu STM vyhrajeme sotva, ale tak se mi skoro zdá, že už tímhle jsme vyhráli víc, než se dá vyhrát v jakékoliv ochotnické soutěži.

Všelijak se dá měřit ochotnické představení — podle umělecké úrovně, podle počtu a ohlasu diváků i jinak. Ještě je jedno měřítko, které nenajdete v arzenálu žádné soutěžní poroty: podle významu představení pro vnitřní život a růst kolektivu. Tímhle měřítkem jsem si změřil zájezd, když jsme se v nejlepší náladě rozjížděli domů — a nevyměnil bych jej ani za deset vyprodaných repríz.

JIŘÍ BENEŠ

80 LET OCHOTNICKÉHO DIVADLA V ČESKÉ TŘEBOVÉ

Českotřebovští ochotníci vzpomínají letos významného výročí. V únoru uplynulo 80 let od založení spolku divadelních ochotníků „Hýbl". Divadlo v České Třebové má však vcelku více než stopadesátiletou tradici. Zpočátku to byly pašijové hry. Hrály se v dřevěné boudě na náměstí, která sloužila konání bohoslužeb po vyhoření kostela, později se přestěhovaly i do místností hostinských. Divadelní hry obsahu světského začaly se zde hrát na samém počátku minulého století. Byli to hlavně studenti, kteří o svátcích a prázdninách sehráli několik představení. Třebovský rodák, spisovatel Jan Hýbl, vybízel je k hraní divadel a všemožně je podporoval. Hrávaly se ponejvíce Klicperovy hry: „Divotvorný klobouk", „Blaník", „Sedlské námluvy" a jiné.

Postavením olomoucko-pražské dráhy nastal obrat i v divadelním životě města. Vedle studujících začali hrát divadlo i nově přistěhovalí zaměstnanci dráhy. V padesátých letech minulého století hrála se tu i Škroupova opera „Dráteník", která se po dvacet let udržela na zdejším jevišti.

Později divadelní činnost ochabla, ale příchod nových mladých učitelů r. 1872 znovu ji oživil. Ochotníci se nastěhovali do hostince „U Čermáků", kde bylo upraveno nové jeviště a do souboru se přihlásilo mnoho nových nadšenců. Bylo to však ochotničení neorganizované, nahodilé, které trpělo nedostatkem finančních prostředků a nedostatkem vhodných kulis. Po dlouhých přípravách vypracoval učitel Jan Tykač návrh na stanovy na základě stanov ochotnického spolku „Tyl" v Rychnově nad Kněžnou. A tak roku 1880 na valné hromadě ochotnictva byl ustaven první organizovaný spolek divadelních ochotníků „Hýbl", jehož prvním ředitelem se stal nadšený ochotník a spisovatel Jan Tykač. Členové spolku se s chutí dali do práce a nelze spočítat řadu obětí, které členstvo dávalo v podobě hodin a večerů ze svého volného času nezištně a mnohdy i s finančními oběťmi na oltář bohyně Thálie.

Představení třebovských ochotníků před první světovou válkou měla vysokou úroveň, neboť v jejich řadách stáli vynikající ochotníci Karel Jankele, Theodor Pichl, Eduard Pražský (později člen městského divadla na Král. Vinohradech), Anna Hlaváčková aj. První světová válka sice činnost spolku ochromila, ale nezastavila ji. Mnozí členové odešli na vojnu, ale na jejich místa nastoupili noví — mladí. Hrálo se stále na malém jevišti „U Čermáků". A dnes se divíme, jak mohly být sehrány na tomto jevišti hry tak náročné, jako jsou Kollárův „Pražský žid", Jiráskovy hry „Jan Žižka", „Jan Hus" a Tylova „Fidlovačka".

Teprve po otevření Národního domu (dnes ZK ROH železničářů) přestěhoval se spolek do nových místností a na nové jeviště a zde od roku 1923 rozvinul další bohatou činnost. Mezi zdejšími ochotnickými soubory vždy byl vedoucím, ať to bylo hereckými výkony či počtem sehraných her a kvalitou představení. Byla to opět válka, která tuto činnost oslabila a konečně i zastavila.

Brzy po osvobození republiky Sovětskou armádou rýsovaly se nové perspektivy zdejšího ochotnictva. Roku 1950 se sešli členové „Hýbla" a dramatického souboru SOKOLA, spojili se v jeden celek a hráli pod názvem dramatický odbor ZK ROH Vitka „Hýbl". Přešli tak do nové formy ochotnické práce v závodních klubech, které dávají širokou možnost rozvinutí ochotnictví ve prospěch pracujícího lidu.

Roku 1954 přešel tento soubor do ZK železničářů. I v osvobozené republice kráčeli třebovští ochotníci od úspěchu k úspěchu. Svou obětavou prací získali nejvyšší ochotnickou kategorii C a dvakrát po sobě — v r. 1951 a 1952 se zúčastnili Jiráskova Hronova.

Dnes náleží dramatický soubor ZK železničářů „Hýbl" k nejlepším v Pardubickém kraji. Jeho poslední inscenací byla hra Vítězslava Nezvala Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou, kterou uvedl na zahájení místní kulturní akce „III. českotřebovské divadelní a hudební jaro" pod patronátem místního národního výboru. Předseda jeho stálé komise pro osvětu a kulturu Jaroslav Hájek nám o tomto představení mj. napsal: „Široká místní veřejnost vděčně přijala a ocenila nejen výkony herců, ale hlavně dobrý, i když odvážný výběr hry. Měli jsme obavy, že hra bude pro našeho diváka poněkud těžkým soustem, ale přesvědčili jsme se, že se divák dovede dobře ve hře orientovat a chápe symboliku postav i varování hry před hrozbami atomové války . . ."

Je přáním všech přátel divadelního umění v České Třebové, aby ochotnická práce i v budoucnu dobře sloužila městu a jeho pracujícímu lidu.

B. Štangler - D. Brunová

PADESÁTINY SOUBORU ZK LENINOVÝCH ZÁVODŮ PLZEŇ - DOUDLEVCE

Na redakčním stole leží 8 listů, na nichž ochotnický kronikář zaznamenal historii 50 let souboru v plzeňské čtvrti Doudlevce. A stručná statistika vypočítává 395 premiér, 99 repríz, 114 034 návštěvníků. Spolu s ochotníky na jedné scéně vystoupili jako hosté Vendelín Budil, Jar. Počepický, Otylie Benišková, Jaroslav Průcha a Jiří Dohnal. Mezi návštěvníky jubilejního představení Lucerny byl také bývalý člen souboru, dnešní člen činohry Národního divadla Emil Bolek.

Na počátku této historie není jen datum ustavující schůze Jednoty divadelních ochotníků (10. dubna 1910), ale i průkopnická práce dělnického vzdělávacího spolku Engels z roku 1895, který už také měl svůj dramatický odbor. Dnešní čtvrť Plzně, Doudlevce, byly v té době samostatnou obcí, zpočátku zemědělskou, než tu byla otevřena Škodova cihelna a začal příliv dělníků. Do prvé světové války byla činnost ochotnického souboru už dost známá, dokonce všichni členové účinkovali v předvečer vypuknutí války 21. června 1914 na výzvu ředitelství plzeňského divadla v komparsu Šubrtova dramatu Jan Výrava. Hrálo se v přírodním divadle Na zámečku. Dvakrát byla činnost ochotníků přerušena válkou: v roce 1917 zabralo hostinec s jevištěm vojsko, pak se na dva roky znovu obnovila činnost, a v roce 1919 se tu znovu ubytovalo vojsko. Hrálo se pak nepřetržitě až do r. 1942, kdy byl vedoucí souboru Václav Němeček předvolán před německé úřady, aby se zodpovídal z toho, že se ochotnický soubor nepřizpůsobil novému, „loajálnějšímu" repertoáru. Soubor odpověděl tím, že až do konce války zastavil úplně svou činnost. Po osvobození zahájil znovu 5. srpna 1945 slavnostním večerem. Několikrát se změnil název souboru, až nakonec soubor zakotvil v závodním klubu Leninových závodů.

Velmi nás potěšilo, že za kronikářským záznamem je připojen slib další uvědomělé práce v ochotnickém divadelnictví i díky novému společenskému řádu, který zajistil dosud nebývalý rozkvět lidové umělecké tvořivosti.

„Svatoboj" — svatý boj za sociální a národní práva Čechů v poněmčovaném Brně v minulém století vyhlásilo před 75 lety divadlo „Svatoboj" Občanské besedy v Brně-Husovicích. Článek o tom přinese příští číslo našeho časopisu. Na dnešním snímku nejstarší členové souboru, odměnění při oslavách výročí „Svatoboje" zlatými Tylovými odznaky.

Dilia

Znalost jednoho z uzlových děl vývoje ruské dramatické literatury, Gribojedovova HOŘE Z ROZUMU, patří k všeobecnému vzdělání. Každý ochotník jistě uvítá nové vydání v překladu M. Marčanové, B. Mathesia a Z. Niliusové s doslovem B. Mathesia. Ze stejných důvodů vítáme nové rozmnožení Čechovových děl RACEK (př. B. Mathesius), STRÝČEK VÁŇA (L. Fikar) a VIŠŇOVÝ SAD (L. Fikar), Fischerovy klasické úpravy OVČÍHO PRAMENE Lope de Vegy, Shakespearova KRÁLE RICHARDA III. (př. Fr. Nevrle) a Gorkého MALOMĚŠŤÁKŮ (B. Mathesius). Není snad třeba zvláště zdůrazňovat, že ochotníci mohou jen ve výjimečných případech tato díla po předlouhé, pilné a nadšené práci inscenovat tak, aby bylo možno výsledek hodnotit jako odvážný dramaturgický počin — a ne jako drzost. Víme však z minulosti o příkladných ochotnických inscenacích těchto děl, nejen o památné inscenaci Maloměšťáků spojenými silami souborů DDOČ, ale např. i o velmi dobré rakovnické inscenaci, dále o kojetínské inscenaci Racka nebo jilemnické Strýčka Váni. Tyto příklady provokují k následování a překonání u těchto děl, stále živých pro dnešek. Zvláště Ovčí pramen patří pro svůj kolektivní charakter za zmíněných podmínek na ochotnickou scénu co nejčastěji a měl by se zde objevovat právě při slavnostních chvílích našeho lidu. — Na úspěšnou inscenační tradici her A. N. Ostrovského nemůžeme se, žel, na ochotnické scéně odvolávat, tu je teprve třeba vytvořit! Vydání OTROKYNĚ v překladu A. Kurše — už 16. Ostrovského hra, rozmnožená Dilií — je jen novou upomínkou.

Ze světové dramatické literatury máme tentokrát na redakčním stole ještě Shawovu hru ČLOVĚK NIKDY NEVÍ a Pisemského komedii HYPOCHONDR. V pořadí sedmou Shawovu hru (př. M. Lukeš) nemohu ochotníkům doporučit, ne proto, že je valutově vázána, ale především proto, že inscenace tohoto „roztančeného kolotoče myšlenek, vybíjejícího se v neodolatelně fraškovitých výstupech a půvabně absurdních postavičkách" (charakteristika Zd. Vančury) je nad naše síly. — Význačná postava ruského realismu 19. stol. A. F. Pisemskij je u nás známa románem Tisíc duší a hrou Hořký osud. Komedie Hypochondr je méně známá a slabší — několik živých postav a kritických postřehů je málo pro komedii a nároky dnešního diváka.

Slavný Gercenův román KDO JE VINEN dramatizovala z překladu J. Piskáčka Z. Kočová. Výsledek je dokladem známé pravdy, že pečlivý přepis vynikající prózy do dialogů nestačí k vytvoření vynikajícího divadla. Většina z šestadvaceti scén dramatizace na první pohled prozrazuje prozaický původ, charakteristické kvality Gercenova rukopisu, zvláště jeho široce koncipovaná společenská analýza, jsou v nepřekonatelném rozporu s konvenční jevištní formou, opírající se o chabé berličky paralelního jeviště. — Pro ochotnické inscenace nedoporučuji ani Leonida Leonova ŽIVOU VODU (př. J. Plachetka) — značně komplikovanou a pramálo divadelní dramatizaci jeho románu Ruský les.

Ze starších děl našich současných dramatiků byl rozmnožen svého času i na ochotnické scéně tolik oblíbený Jarišův BOLESLAV I., který se i při letošních slavnostních příležitostech právem objevuje v ochotnickém repertoáru, což platí s malou obměnou i o Pavlíčkově Černé vlajce, která byla rozmnožena v nové, myšlenkově hlubší verzi pod titulem LABYRINT SRDCE. O Karvašově PŮLNOČNÍ MŠI, která se pochopitelně jako jedna z nejlepších současných her vůbec rozběhla po českém ochotnickém jevišti přímo lavinovitě, píšeme v časopisu v jiných souvislostech. Kohoutovu TŘETÍ SESTRU nelze doporučit pro různé nevkusnosti textu, na něž shodně upozornila ve vzácné jednotě téměř celá naše odborná kritika a jež by v ochotnické inscenaci mohly nabýt netušených rozměrů.

Alexeje Arbuzova není nutno našim ochotníkům představovat, dávno si zamilovali jeho hry a nepochybně rádi sáhnou po IRKUTSKÉ HISTORII, jež vyšla v překladu J. Plachetky. Je to prostičký příběh budovatelů přehrady na Ankaře: dva muži milují Valju, jeden se s ní ožení, má s ní dvojčata a umírá, druhý — jeho pomocník na kráčejícím bagru — ji nepřestal milovat a znovu se s ní schází. Pak ještě několik dějových epizodek dalších členů pracovní party — a to je všechno. O budovatelské práci se tu moc nemluví, ani se na jevišti nepředvádí — a přece neustále cítíš, jak právě v ní rostou lidé, z nichž jediný není na konci příběhu tam, kdes ho našel na začátku. Marně budeš ve hře hledat běžné fráze milostného dialogu — a je to hra o velké lásce; nejnadeš jedinou běžnou „budovatelskou" frázi — a hra má silný patos budování komunismu. Nejedním rysem připomene tolik oblíbenou Kuzněcovovu prózu Legenda o řece. Devět z dvanácti hlavních postav jsou mladí lidé obého pohlaví ve věku od 20 do 25 let. Autor často mění dějiště pomocí postavy Chóru — ale v tom už mají naše soubory praxi z Takové lásky. Hrajte Irkutskou historii! Hrajte ji tak, jak je napsána: s velikým citem a velikou prostotou. — Současně s ní vycházející jiná Arbuzovova hra DALEKÁ CESTA (př. J. Smutný, vydání doplněno texty písní P. Kohouta na hudbu K. Macourka) je známa z inscenace Divadla J. Wolkera. Má velmi podobný záměr i žánr, je zpracována stejnou metodou, ale zdaleka ne už se stejným zdarem a životností.

Michaila Makljarského a Leo Šejnina ZAMOTANÝ UZEL (př. S. Wollman) je sovětská detektivka, líčící úspěšný boj milicionářů s vředy sovětské společnosti. Dramaturgovi souboru, který bude tento oblíbený žánr inscenovat, doporučuji vzít do ruky dobře ořezanou tužku. Taková místa, jakým je např. monolog emigranta a někdejšího zločince Ogoňka (jeho závěrečný obrat je vylíčen pramálo přesvědčivě) na počátku 4. obrazu, doporučuji odstranit. Zde jen pro informaci: Ogoňok slyšel jednou v noci v cařihradském přístavu v námořnické hospůdce píseň slepce, jež ho od té doby pronásleduje: „I řeky v dálném kraji / se ruským podobají / A obraz cizích polí / mé srdce stále bolí // Kdy neklid můj jen zmizí? / zde je mi všechno cizí / Tak sám jsem mezi všemi / teskním po ruské zemi . . ." Podobně lacinych míst (nejen do textu neorganicky vložených písní a nejen vinou překladu) je, žel, ve hře dost a dost.

Věry Panovové VÁNICE (př. P. a O. Bojarovi) rozmnožuje řadu sovětských her z druhé světové války o sevřené drama osmi ruských zajatců v estonském městě. Hra, úspěšně uvedená na scéně pražského Komorního divadla, má jedinou scénu, 13 mužských a 5 ženských postav. Měla by přes svou náročnost rozmnožit počet titulů sovětských her, uváděných v jubilejním roce na ochotnických scénách.

Hra Nikolaje Virty VAŠE NEBE BUDE VYSOKÉ (př. O. Černoch a K. Mrzena) je z prostředí sovětského pracovního kolektivu, sestrojujícího rakety k dobytí vesmíru. Velikost úkolu dokáže vyléčit vynálezce, starého profesora Berkutova, ze samolibosti a tvrdohlavé žárlivosti na osobní slávu. Po zajímavé expozici hra brzy čtenáře zklame a vnucuje dojem, že autor s jejím odevzdáním příliš spěchal (snad aby vypuštění družice na Mars nepředběhlo jeho fantazii). Hra má tuctové postavy s nedořešenými osudy a chabou dramatickou stavbu. To nemůže vyvážit závažný námět ani krásně formulovaná závěrečná perspektiva budoucímu pokolení, jehož nebe bude vysoké, jež „spatří okny kosmických korábů prach věčnosti . . .".

Daleko zajímavější je maďarská hra ze života vědců — TANEC NA PROVAZE. (Autor István Kállai, přeložili E. Vajmorská a J. Kilian.) Byla poctěna literární cenou Józsefa Attily II. stupně. Jenom tři vědečtí pracovníci výzkumného ústavu a manželky dvou z nich odehrají v jediné scéně napínavý příběh, plně přesvědčující, že kariérista se snad může protlačit v našem životě na místo ředitele, že se však nutně srazí se zdravými silami společnosti a jeho tanec na provaze skončí pádem.

Komedie Heddy Zinnerové CO BY, KDYBY (př. J. Stach) má vtipnější námět (ve vesnici Willshagen v NDR se rozšíří fáma, že tento pohraniční cíp země má připadnout NSR a co všechno z toho vzešlo) než zpracování, živě připomínající první poúnorové pokusy našich dramatiků o veselohry s vesnickou tematikou nebo dokonce staré operetky s jejich mladokomiky a starokomiky atd. Mohla-li tato komedie dát jistý společenský přínos v Německé demokratické republice, mám u nás o její účinnosti dnes značné pochyby.

Sociálně psychologické drama Lorraine Hansberryové JAKO HROZEN V PARNÉM SLUNCI (př. H. Budínová) o nesplněném snu černošské proletářské rodiny v Chicagu vzbudilo už zájem celé řady profesionálních divadel. Právě problematické výsledky jejich inscenací potvrzují dojem, že tato valutová hra je mimořádně náročná a lze ji našim souborům doporučit jen ve výjimečných případech, přestože v její jediné scéně vystupuje toliko 8 postav.

Několik našich profesionálních divadel chystá původně televizní hru anglického (Reginald Rose) a západoněmeckého (Horst Budjuhn) autora DVANÁCT POROTCŮ (př. B. Becher). Je to neobyčejně efektní a řemeslně znamenitě napsaný „talárový" příběh, který nad kdysi tak oblíbené hry tohoto druhu („Je Mary Duganová vinna" aj.) vyniká výbornou charakteristikou dvanácti newyorských porotců, jejichž tříhodinová porada o vině či nevině obžalovaného nahrazuje nedbale vedený soudní proces. Hra dokáže udržet každého diváka v napětí od začátku do konce a přitom mezi řádky psychologické (žel málo sociálně psychologické) kresby prozradí — asi nechtěně — nejednu pravdu o americkém životě. Zdůrazňuji, že jde o hru valutově vázanou, jejíž provádění je vázáno na povolení Dilia.

Velmi významným přínosem ochotnickému repertoáru je hra Hanse Pfeiffera DVA LÉKAŘI (přeložil a upravil H. Kaminský). Známý pokrokový dramatik čerpá ze skutečnosti současného západoněmeckého života významné téma o spoluodpovědnosti vědců za osudy německého národa, formou napínavého příběhu s kriminální zápletkou a malým obsazením (6 mužů, 2 ženy) bojuje proti zneužívání lékařské vědy. Hra zachovává líbivé znaky „Slavnosti lampiónů", je však politicky nekompromisní a myšlenkově hlubší. — Přes některé výhrady můžeme tedy vcelku redakci Dilia za tuto zásilku upřímně poděkovat, protože každý ochotnický soubor si v ní může najít „svou" hru.

JIŘÍ BENEŠ

ČESKÉ DRAMA 1945–1960

VLADIMÍR SEMRÁD VI.

JOSEF KAINAR se svým dosavadním básnickým dílem zařadil mezi přední soudobé české lyriky. Pro jeviště začal psát nejdříve satirické práce revuálního rázu. S Václavem Lacinou a dalšími spoluautory napsal v roce 1946 **Cirkus plechový**, satirickou reminiscenci na nacismus. Samostatně vytvořeným revuálním pásmem pak byla **Akce Aibiš** (1946), namířená proti válečné psychóze, vyvolané sestrojením atomové bomby. Třetí dramatickou prací Kainarovou byla hra **Ubu se vrací, aneb Drštky nebudou** (1947): jak už titul ukazuje, inspirovala se proslulým dramatem Alfreda Jarryho. Po delší pauze se Kainar znovu vrátil na jeviště hrou **Zlatovláska** (1952), napsanou na námět Erbenovy pohádky. Z původně zamýšlené úpravy dramatu Jiřího Mahena nakonec vzniklo dílo nové, sice stejného názvu, ale koncepcí látky a zpracováním zcela odlišné. **Nasredin** byl uveden divadlem ABC v roce 1958.

Ostatní díla: **Příběhy a menší básně** (1940), **Nové mythy** (1946), **Veliká láska** (1950), **Český sen** (1953), **Člověka hořce mám rád** (1959).

Významné místo v naší poválečné tvorbě zaujímá komedie VAŠKA KÁNI **Parta brusiče Karhana** (1949). Autorova důvěrná znalost továrního prostředí, vřelý vztah k životu, ostrý smysl pro charakteristické znaky dělnické mentality — to všechno vytvořilo za dramaturgické spolupráce E. F. Buriana hru mimořádných vlastností. Nejen svou tematikou, nejen problémy, které řešila a jež byly tehdy nanejvýš aktuální, ale i svou životností přinesla „Parta brusiče Karhana" do naší dramatiky mnoho nových, přímo průkopnických rysů. Káňova hra, jež měla mocný ohlas, podala mimo jiné důkaz, že tak zvané výrobní téma je možno zpracovat zajímavě, poutavě. Byla vlastně prvním dílem, které opravdu umělecky zpodobilo typy současných dělníků a řešilo aktuální problematiku socialistického soutěžení, zlepšovatelského hnutí, proměny individualistických vztahů ve vztahy kolektivní. Starý a mladý Karhan a Fikejz se stali mistrovskými příklady uměleckého zobrazení dělníků. Úspěchu hry napomohl i lidový hovorový jazyk s mnoha trefnými úslovími a humorem.

V roce 1952 napsal Káňa veselohru **Patroni bez svatozáře**. Podnětem mu byla tehdy aktuální otázka převodu pracovníků z administrativy do výroby. Proto ústředním problémem hry je vztah úředníků (jak Káňa říká „inkoustů") k dělníkům, i zase postoj dělníků a mistrů k lidem, pracujícím nikoli manuálně. Při této příležitosti se Káňa vysmívá nejrůznějším maloměšťáckým předsudkům, přehlížení fyzické práce a nadceňování práce úřednické. „Patroni bez svatozáře", ač nedosahují úrovně slavné „Party brusiče Karhana", jsou nicméně hrou zdařilou, jejíž hlavní problém je neustále živý.

Ostatní díla: **Dva roky v polepšovně** (1930), **Somráci** (1931), **Pasáci, flinkové a tuláci** (1931), **Zakarpatsko** (1932), **Nenávidím** (1936), **Válkou narušení** (1951), **Byl jsem při tom** (1954).

JAROSLAV KLÍMA, původně herec, nyní pracovník Čs. státního filmu, zkusil poprvé své dramatické vlohy na jevištním přepisu románu Maxima Gorkého **Matka** (1945). Samostatnou dramatickou prací pak byla hra **Na dosah ruky**, uvedená v roce 1948 Realistickým divadlem. Byla to tehdy jedna z prvních her, která signalizovala nástup dramatiky, nové nejen svým současným námětem, nýbrž i pokrokovým postojem autora ke skutečnosti. O rok později uvedla činohra Národního divadla v Praze další Klímovu hru. Děj **Ohnivé hranice** zachycuje celou tu zvláštní atmosféru, která se vytvořila v pohraničí po odsunu Němců s příchodem lidí z vnitrozemí, poctivců i zlatokopů. Hra současně ukazuje záškodnickou činnost agentů imperialismu a fašistických revanšistů, namířenou proti budovatelskému úsilí našeho lidu. Cenný a aktuální námět byl však zpracován s malou erudicí, postavy se nevyvíjejí a jednají podle myšlenkového schématu. Nepoměrně zdařilejší je naproti tomu třetí Klímova hra **Štěstí nepadá s nebe** (1952). Její námět je vytěžen z prostředí kladenských hutí. Nejedním svým rysem je tato hra blízká Káňově „Partě brusiče Karhana". I když z jiného aspektu, také zde je zpracován problém boje mezi starou a novou mentalitou a morálkou, výrazně tu vystupuje do popředí otázka vztahů mezi technickou inteligencí a dělnictvem, ukazuje se výchovný vliv kolektivu na jedince.

V posledních letech se Klíma dramatické práci nevěnoval, zato však vytvořil několik dobrých filmových scénářů (např. **Tanková brigáda**).

PAVEL KOHOUT vstoupil do literatury jako pohotový autor veršů, které však při veškeré své námětové a myšlenkové aktuálnosti byly spíše líbivé, až efektní a značně povrchní. Jeho první hra je napsána rovněž ve verších. **Dobrá píseň** (1952) má všechny znaky Kohoutovy tvorby jak o nich byla právě řeč a navíc k nim ještě přistupuje

LIDSTVO O MNIŠÍCH

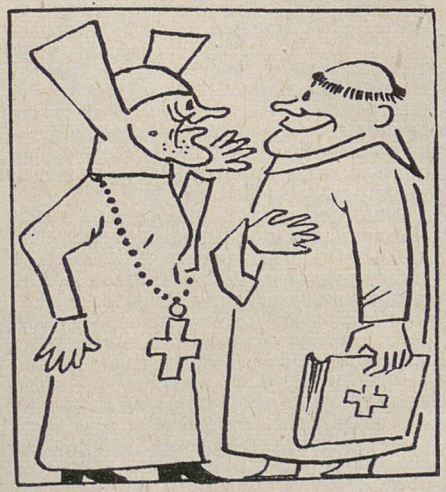

Protože jsi nikdy nehřešila na svůj půvab, budeš představovat půvabnou, leč hříšnou Máří Magdalenu.

Co jste mi to vybrali za apoštoly? Těch se mi na jevišti dvanáct nevejde!

Nenapovídat! Já vím, jak dál.

malá znalost požadavků jeviště. Nicméně zase současný námět, i jeho novost, spočívající v tom, že hra se obírala otázkou citových vztahů mladých lidí, způsobily, že Dobrá píseň měla, zejména u dospívající mládeže, veliký ohlas.

Podstatně hlubší a umělecky zdařilejší jsou **Zářijové noci** (1955). Byla to vlastně první hra o životě naší lidově demokratické armády, která snesla umělecká měřítka. Neméně cenné bylo i to, že Kohout tu otevřel svou kritikou nedobré práce některých důstojníků palčivý problém, existující nejen v armádě. Současně hra ukazuje nesprávnost stanoviska těch, kteří chyby vidí a přesto k nim mlčí.

Taková láska (1957) je retrospektivní analýzou citových vztahů mladých lidí. Jak téma a problém, tak i forma, do té chvíle u nás nezvyklá a Kohoutem zdařile zvládnutá, způsobily silný ohlas u veřejnosti. Hlavní úskalí vězí v tom, že Kohout zužuje život postav vlastně jen na milostné city a vztahy, které se tím stávají jakousi absolutní veličinou mimo čas a prostor, mimo společenské okolnosti.

Také ve hře **Sbohem, smutku** (1957) je osou citový život postav. Autor se však vyhnul absolutizaci citu, podává komplexnější obraz života a osudů postav hry, příčiny vnitřních krisí jsou objasněny s větší přesností a společenskou zakotveností. Ve třetím aktu se však dramatik uchýlil k tézovitému, psychologicky mělkému a hlavně nepravdivému klišé, které ovšem oslabuje vyústění problému i působnost hry.

V roce 1957 se Kohout pokusil nikoli nejúspěšněji zdramatizovat román Věry Ketlinské „Stráž na Amuru" pod názvem **Odvaha.** Přitom posunul těžiště románu, které je v kresbě průkopnické práce sovětské mládeže na Dálném východě ve třicátých letech, do polohy milostných vztahů.

Jestliže v každé Kohoutově dramatické práci byl nejeden závažný kaz, který oslaboval její myšlenkovou důsažnost, pak v poslední hře, nazvané **Třetí sestra** (1960), je takových kazů převaha. I tady se ovšem projevila Kohoutova schopnost rozpoznat v našem současném životě žhavý problém, pohotově jej umělecky zobrazit. Avšak současně tu vystoupily všechny nedobré znaky Kohoutova talentu, to jest povrchnost, efektnost, sklon k improvizaci myšlenkové i formální — a vystoupily v míře nepřijatelné. Mnohost postřehů o dnešním životě se neproměnila v umělecký tvar pevného řádu a hluboké myšlenky, ale zůstala tříští situací, tu pravdivých, jinde zase zcela vykonstruovaných, či banálních a sentimentálních.

Ostatní práce: **Verše a písně** (1952), **Čas lásky a boje** (1954), **Tři knihy veršů** (1955), **Pohádka o tom, jak žák Antonín Mikula vyrobil les** (1949), **O černém a bílém** (1950), **Olympijský zápisník** (1952). Kohout přeložil hru V. Guseva **Sláva** (1951), hru F. Gladkova **Věčně mladá historie** (1956) a je autorem několika filmových scénářů **(Zítra se bude tančit všude, Zářijové noci, Taková láska, Letiště nepřijímá).**

EDMOND KONRÁD (1889—1957) patřil za první republiky k předním a uznávaným dramatikům. Po válce uvedla činohra ND jeho hru **Skřivan a smršť** (1946), v níž příběh z Velké francouzské revoluce slouží jako podobenství, aby autor vyslovil svůj odpor vůči teroru. **Komedie o počasí** (1947) je rozmarná hra bez závažnější myšlenky. **Student Jan** (1948) pojednává o studentských letech Jana Husa. Poslední dramatickou prací Edmonda Konráda byla hra z dob našeho obrození **Bohatec Kramerius.**

Ostatní práce: (dramata) **Žluté růže** (1911), **Návrat mládí** (1920), **Javor** (1922), **Rajka** (1923), **Širočina** (1923), **Komedie v kostce** (1925), **Rodinná záležitost** (1927), **Olbřím** (1928), **Nahý v trní** (1930), **Kvočna** (1932), **Čaroděj z Menlo** (1934), **Ráj srdce** (1937), **Svět, kde se žebrá** (1937). Román: **Mámení po převratě** (1935), studie: **O Anně Sedláčkové** (1928), **František Langer** (1949), paměti: **Nač vzpomenu** (1958).

FRANTIŠEK KOŽÍK, který už před rokem 1945 napsal několik dramatických prací a větší počet her rozhlasových, použil v roce 1947 látky svého historického románu „Na dolinách svítá" pro hru **Hejtman Šarovec.** (Byla rovněž zpracována pro rozhlas a jako operní libreto.) Další Kožíkova hra **Cesty žen** (1958) usiluje o postižení problematiky života dnešní ženy bohužel nehlubokým pohledem.

Dětem je určena Kožíkova pohádková hra **Tři zlí kmotři** (1953), hra **Jak Mráz čaroval** (1954), i historická hra **Vítězství na Vítkově** (1949).

Kožík je dále autorem textu k hudební veselohře **Záhořanský hon** (1950, podle Aloise Jiráska, skladatel Jaroslav Křička), textu lidové zpěvohry **Polka vítězí** (1955) a operního libreta **Pohádka máje** (podle románu Viléma Mrštíka).

Ostatní práce: (verše) **Trnitá souhvězdí** (1930), **Jitřní lov** (1933), **Na břehu noci** (1937), **Francie** (1938), **Cesta k lidem** (1938), **Doby krásy** (1942). Prózy: **Nové srdce** (1936), **Sejdeme se?** (1938), **Největší z pierotů** (1939), **Básník neumírá** (1940), **Lásky odcházejí** (1943), **Blázny živí Bůh** (1943); hry: **Pět procent života** (1935, s B. Poláchem), **Láska a box** (1937, s B. Poláchem), **Shakespeare** (1940), **Don Quijote přichází** (1941), **Meluzina** (1943), **Komediant** (1944), **Přátelství** (1944). Některé další hry napsal Kožík pod pseudonymem J. Žalman. Z rozhlasových her je významný **Cristobal Colón** (1934), knihy pro děti a mládež **Vítězství vůle** (1949), **Vítěz marathonský** (1952), **Emil Zátopek vypravuje** (1955), atd.

A T H Á L I E

A LIDECH

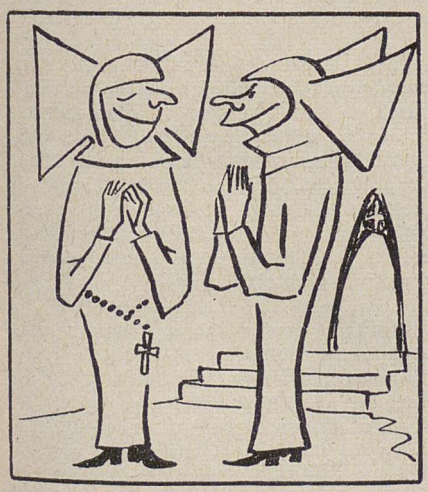

Ten bratr Marajz má vždycky aplaus na otevřeném oltáři.

Hra nemá žádný spád! — Jo, když se Augustin za každým svatým jménem křižuje.

Mějte na paměti, že o příštích pašijích napovídáte a bouda je rozměrů střídmých.

Lidový vypravěč, člen pezinocké estrádní skupiny

PEZINOK

Při osvětovém domě v Pezinoku pracuje skupina „Veselí pezinští pavúci", která se věnuje malým jevištním formám. Vznikla při volbách v roce 1954 a od té doby zajíždí do okolních obcí, JRD a závodů. Agitační skupina vystupuje tam, kde je třeba — na poli, na dvoře JRD, ve školách, osvětových zařízeních, na staveništích. Ročně uskuteční 20—30 vystoupení. Má 10 až 15 členů a 7 členů dechového souboru. Pracují v ní nejen zpěváci, hudebníci, recitátoři a herci, ale i malíři a fotografové. Nejlepší pole působnosti měla naše skupina v létě. V obci, kde jsme vystupovali, strávili jsme den. Členové se rozešli po obci, navštívili správu JRD, kancelář MNV, školu apod., kde získali materiál pro večerní vystoupení, vydání místních novin, nástěnné noviny a rozhlasovou relaci. — V poslední době sestavila agitační skupina velmi oblíbené živé noviny, tentokrát o ateismu. Tak jako s námi ve žňovém období nebo v době agitace do JRD chodili političtí a veřejní funkcionáři, nyní o ateismu besedovali profesoři biologie, pracovníci akademie věd aj. Poslední akcí byla vzorová vystoupení na školení nových tajemníků MNV. Této akci jsme věnovali zvýšenou pozornost, protože máme zájem na zakládání nových agitačních skupin a k tomu nám mohou noví tajemníci MNV pomoci. Nyní se připravujeme na volby do národních výborů. — Nebylo tomu vždycky tak. Ze začátku byla činnost našeho souboru zábavou pro zábavu a nic víc. Až později, po hlubším prodiskutování náplně naší činnosti, jsme začali pracovat úderně, konkrétně politicky. Naše vystoupení byla mnohokrát podrobena kritice. Občané, hlavně ve žňovém období, stáli o pomoc nejen agitační, ale i manuální. A tak se členové naší skupiny zúčastňují brigád, pracují na nočních směnách apod. A můžeme říci, že odezva našich vystoupení na vesnicích je skutečně velká a lidé na nás dlouho vzpomínají. Celostátní aktiv o agitačním poslání LUT a rezoluce jeho účastníky přijatá zavazuje naši skupinu k dalšímu zlepšení práce. **J. Štefko**

TÁBOR. Dne 23. března dožil se šedesátky František Hanibal, zaměstnanec poštovního úřadu. Náš mladý šedesátník je nadšený divadelník, herec i režisér, který pracuje v ochotnickém divadle přes 40 let.

Byla by to dlouhá řada postav, které za ta léta s příkladnou poctivostí vytvořil, ať to byly role hlavní či epizodní. Pro ochotnickou práci dovede získat děti i mládež. „Děti," říká, „to je ten nejvděčnější a nejtvárnější materiál." — Ať je ti, milý Františku, těchto několik řádků odměnou za tvou obětavou práci pro celek a přejeme ti, abys ve zdraví a plodné práci prožil ještě mnoho let mezi námi. KV

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

GOTTWALDOVSKO Ochotnické soubory v okrese Gottwaldov-venkov sehrály od konce ledna 1959 do konce března 1960 celkem 159 představení (mimo různá jiná vystoupení). Z toho 86 představení připadá na současnou hru, což je první úspěch toho druhu v historii ochotnického divadla na Gottwaldovsku. Pátráme-li po příčinách úspěchu, dojdeme k dobré práci osvětových pracovníků a čtrnáctičlenného okresního poradního sboru, k uspořádaným školením a ovšem k soutěži. Na okresu skončila k 31. březnu a k účasti na přehlídce se probojovaly OB Lukov s Pavlíčkovým Labyrintem srdce, OB Kvítkovice s Drdovými Hrátkami s čertem a OB Žlutava s Prachařovou hrou Domov je u nás. Jistě není náhodou, že v našich souborech i u široké veřejnosti diváků mají mimořádný úspěch hry Prachařovy, Pavlíčkovy, Stehlíkovy, Jarišovy, Karvašovy, Dietlovy aj. Lidé chtějí slyšet o tom, jak se mění život naší společnosti, chtějí, aby byl na divadle předváděn opravdový život dneška. Ochotnické soubory Gottwaldovska jsou si toho vědomy a ve své práci respektují tento požadavek našich pracujících. **ME**

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ Dne 22. dubna se dožil šedesáti let ochotnický režisér a herec Jan Brix, který celý svůj život zasvětil ochotnickému divadlu. Na valašskomeziříčské scéně si získal srdce všech spolupracovníků a diváků. Po osvobození odešel do Nového Jičína, kde jako zaměstnanec národního podniku Tonak pokračuje ve své záslužné práci v ochotnickém divadle.

KÁMEN je osada s dvěma sty dvacíti obyvateli v děčínském okrese. Do Děčína je odtud 6 a do Hřenska 10 km. A v této malé osadě dělají poctivou práci ochotníci, kteří se svou poslední inscenací Kubánkovy hry ze života JZD „Hledá se hrdina" postoupili do krajského kola soutěže. Okresní národní výbor věnoval snaživému souboru 5000 Kčs, kterých použil k vybavení svého jeviště. Nyní provádějí členové souboru brigádně adaptaci bývalého hostince, kterou chtějí v letošním jubilejním roce dokončit. Na své druhé výroční schůzi si vytyčili heslo: Kulturně žít je náš cíl.

STARÁ ROLE Také dramatický kroužek Kulturního domu pracujících Karlovarského porcelánu se připojil k velké závazkové akci na počest 15. výročí osvobození vlasti, jež oslaví inscenacemi Arbuzovovy hry Dům na předměstí a dramatizace Jiráskových Psohlavců. Členové souboru se mj. zavazují uvádět každoročně hru sovětského autora pro ideovou sílu a myšlenkovou závažnost těchto děl.

KOSOŘ Divadelní soubor OB v Kosoři sehrál v únoru za spolupráce příslušníků armády Remarquovu hru Poslední dějství. Režisér ani herci nepodlehli povrchní efektnosti, snažili se o vyznění hlavní myšlenky hry a prohloubení charakteru postav. A jednu základní připomínku: soubor by měl věnovat více péče jevištní řeči. Inscenace měla dobrou funkční scénu a bylo na ní vidět kus poctivé práce režiséra, herců i výtvarníka. **J. Zavadilová**

„Kolár" OB Nechanice uvádí Jiráskovu Kolébku

NECHANICE

Divadelní soubor „Kolár" při Osvětové besedě v Nechanicích uvedl úspěšně v jubilejním Jiráskově roce jeho Kolébku. Úspěšné provedení hry zhlédlo téměř 700 diváků. — Malé městečko Nechanice několikrát navštívil Jirásek, a to právě v době, kdy zde působil nechanický notář, spisovatel dr. Josef Štolba. I potom sem rád často zavítal, aby se procházkami do hlubokých lesů alespoň na chvíli vzdálil dennímu ruchu a zotavil.

KUTNÁ HORA

Dramatický odbor „Tyl" ZK ROH Státních výroben autodílů v Kutné Hoře po požáru stropu své „Malé scény" v prosinci m. r. nepřestal pracovat. Nastudoval k 15. výročí osvobození v režii O. Sekery Stehlíkovu hru Mordová rokle. Představení sehrál jako druhou inscenaci v soutěži LUT (první byla Říhova veselohra Chcete se rozvést?). Představení Mordové rokle mělo u obecenstva neobyčejný úspěch a bylo oceněno i porotou. Práce souboru zaslouží ocenění tím spíše, že zkouší bez jeviště (sál pro finanční potíže není dosud schopný provozu). Plánuje další zájezdy s nastudovanými hrami a doufá, že podzimní sezónu zahájí ve znovuzřízené Malé scéně. **-abo**

ÚSTÍ n. ORLICÍ

Dramatický odbor Jednotného závodního klubu potvrdil i svou druhou hrou obrat k současnosti. Po Kohoutově hře Sbohem, smutku nastudoval Burianovy Dálky. V režii s. Korbela bylo představení kladně přijato, zvláště výkon Miroslava Kindla v postavě Michálka. Zájem o současnou hru projevilo i obecenstvo — opět byla velmi dobrá návštěva. **I. W.**

KERHARTICE

Režií Katajevovy veselohry Ztřeštěná neděle oslavil Alois Dvořák 500. vystoupení na ochotnickém jevišti. Před zdařilým představením souboru závodního klubu Perla 03 v Ústí n. Orlicí-Kerharticích byl s. Dvořákovi předán dárek a o jeho práci promluvil předseda odboru František Paukert a člen krajské poroty Václav Korbel.

TŘEBÍČ

Divadelní studio domu osvěty Bedřicha Václavka, známé z četných Jiráskových Hronovů, uvádí Remarquovo Poslední dějství. Mladí členové souboru s nemenším ohlasem hrají pro děti Horákovu Medovou pohádku.

HORŇÁCKO

Při čtení Ochotnického divadla postrádáme zprávy z našeho slováckého koutu — Horňácka. Hrávalo se tu a hraje se i dnes, ale práce není organizačně podchycena. O poradních sborech se dovídáme z časopisu, ale v praxi se s ním nesetkáme. A tak ke škodě ochotnického divadla a lidové tvořivosti vůbec je naše práce víceméně živelná. Není dost schopných vedoucích a režisérů. Často se stává, že soubor začne s chutí nacvičovat hru, ale pro nedostatek schopného vedoucího se rozpadne. To se stalo např. v Javorníku. Nehrálo se tu už pět let a několik pokusů brzy skončilo. Až letos jsme nastudovali Jiráskovu Vojnarku. Jak se to podařilo? Učím zde na národní dvojtřídce. K letošnímu MDŽ jsme chtěli nastudovat nějaké představení. Ale v malé obci, kde není vhodný sál, jeviště ani zařízení, je těžké něco začínat. Svěřila jsem se svému manželovi, který režíruje v sousední Velké n. Veličkou, kde bydlíme. Slovo dalo slovo a rozhodli jsme se, že to zkusíme i za těchto svízelných podmínek. A elán všech účinkujících byl takový, že se všechny překážky daly překonat a dobrá úroveň představení dovršila naši práci. Dochvilnost na zkoušky byla taková, že herci stáli před školou a čekali na náš příchod. Zapotili jsme se všichni dost. Chodit za všelijakého nečasu dva kilometry na zkoušky není příjemné. Kulisy jsme sháněli po stodolách, všelicos se muselo přimalovat a přizpůsobit, sál malý, jeviště žádné, opona v nepořádku a osvětlení téměř žádné. Vždyť to znáte, jak to vypadá na zapadlé vísce. Ale výsledek stál za všechnu práci. Hráli jsme třikrát, sál byl úplně vyprodán, někteří návštěvníci přišli dvakrát, mezi diváky byly i osmdesátileté babičky. — Proč vám to všechno píšeme? Abyste se přesvědčili, že i u nás na moravskoslovenském pomezí se hraje ochotnické divadlo a že se dá hrát dobře, protože chuť do práce je překvapující. — Věnujte nám také někdy pozornost a budete-li mít čas, přijeďte se k nám na Horňácko podívat!

Julie Supová, učitelka v Javorníku

OPAVSKO

Jaká zkušenost byla největším přínosem pro dobré výsledky v našem okrese? Přímá pomoc instruktorů, členů OPS a poroty na zkouškách souborů. Besedy s ochotníky a praktická školení ve střediscích, vždy orientovaná na místní poměry a podle místních technických i uměleckých možností. Soustavná péče o seznamování souborů s drobným materiálem a současnými hrami. Výsledek se letos dostavil. Ze 24 soutěžících souborů mělo 20 souborů na repertoáru současné hry. Ve druhé části II. krajské přehlídky v Háji si zajistil soubor OB Háj-Smolkov sovětskou hrou od Čepurina Dvě setkání nejen největší zájem obecenstva, ale i první místo s putovní cenou MNV Háj. Na třetím místě se umístil opět soubor našeho okresu JKS Žimrovice s hrou maďarské autorky T. Dávidové Dódy. Ve skupině B městských souborů zvítězil soubor ZK Ostroj s Daňkovou hrou Steelfordův objev a soubor ROD-Opava získal nejen prvenství v okresním kole STM s hrou Rozova Šťastnou cestu, ale vyhrál i krajské kolo STM a dovezl si stříbrný pohár. Zajíždí v rámci družby na Slovensko do Ružomberku. A ještě není konec vítězům. Z vesnických souborů B skupiny se vypracoval na první místo soubor ZK Galena Komárov s hrou Petra Karvaše Meteor. Tyto pěkné úspěchy sledují další dobré současné hry ostatních souborů, např. Kubánkovo Velké rozhodnutí hradeckých ochotníků, Stanislavův Dům na rozcestí začínajícího souboru v Hněvošicích i vyspělých souborů ve Vel. Heralticích a Holasovicích, Stehlíkova Selská láska začínajícího souboru v Malých Heralticích, Prachařův Domov je u nás Jakartovických, Drdovy Hrátky s čertem Raduňských, Karvašova Půlnoční mše Hájeckých a připravované hry v nácviku RK Brano s Felkelovou hrou Narkóza, Hrabyňští cvičí Frýdovu Sylvu, Hornobenešovští Pavlíčkovu hru Chtěl bych se vrátit a Slavkovští připravují Pavlíčkův Labyrint srdce. To je jenom část repertoáru našich souborů v letošním období, vcelku je her ještě nejméně jednou tolik. Domníváme se oprávněně, že naši ochotníci na Opavsku našli tu svou pravou cestu a věříme, že se na ni dostanou co nejdříve všechny naše soubory. **J. Brus**

ŽEHUŠICE. První tři místa oblastní přehlídky vesnických divadelních souborů v Žehušicích obsadily tyto soubory: 1. cena (5 000 Kčs) divadelní kroužek JZD Hroubovice s hrou H. Pfeiffera Slavnost lampiónů, 2. cena (4 000 Kčs) Osvětová beseda Opatovice — hrála Dódy T. Davidové a 3. cenu (3000 Kčs) získal divadelní kroužek JZD Chotusice, který hrál Frýdovu Sylvu.

NA POMOC REPERTOÁRU

V oblasti politické agitace a ideologické účinnosti našich agitačních skupin jsou stále patrny velké nedostatky, jak to také vyplynulo z jednání na nedávném Celostátním aktivu o agitačním poslání souborů lidové umělecké tvořivosti. Správně poukázal na to, že soubory nemají pouze čekat na repertoárový materiál, ale především si jej mají samy pohotově vytvářet vlastními autorskými silami. Nelze však autorské možnosti souborů přeceňovat a požadovat na nich naprostou soběstačnost. Tak tomu nebylo ani ve „zlatém věku" dělnických agitpropskupin v předmnichovské republice. I tehdy bylo těžiště repertoárové pomoci agitačním skupinám ve vydavatelské činnosti, pružném, pravidelném, rychlém (nebo ještě přesněji: okamžitém) zásobování souborů texty aktuálními, vtipnými, krátkými a žánrově co nejpestřejšími. Dnes dáváme přednost vydávání materiálů trvalejšího charakteru, nikoli vysloveně aktualit. Takového charakteru je i chystaný další svazek nově založené edice Repertoár estrádních uměleckých skupin — sborník **Věčné přátelství.** Obsahuje verše, písně, scénky, povídky a vyprávění našich a sovětských spisovatelů na téma „my o nich, oni o nás" a kromě samostatných čísel přináší též komponovaná pásma s určitým tematickým laděním.

Sborník **Děti dětem** stane se zase významným pomocníkem těm, kdo organizují pořady pro děti, a to nejen při oslavách Mezinárodního dne dětí, ale i při jiných příležitostech. Na pomoc těmto souborům v hledání nových forem agitačního umění a snaze o novou, nefrázovitou bojovou notu připravuje proto nakladatelství repertoárový sborník **Kulturní úderka na vesnici,** doplněný metodickou statí o možnostech k všestranné činnosti vesnického estrádního souboru. Další z chystaných monotematických publikací je **Sborník k májovým oslavám.** Soubory v něm najdou verše, písně, scénky, aktovky i politické skeče vhodné zejména při oslavách osvobození republiky Sovětskou armádou.

V agitačním umění je však třeba využít všech žánrových forem. Proto vedle těchto monotematických publikací připravuje nakladatelství i takové, jako je např. **Divadlo poezie.** Ovšem nikoli takové, které pro módní příchuť tohoto termínu stává se leckdy pouze prostředkem k bezideovému poetismu a líbuje si v pseudolyrické podívané, vypočítané na efekt. Vždyť v pořadech divadla poezie může se objevit i politické téma, jež je tam dosud popelkou. A proto mezi jinými scénáři objevuje se tu i básnická jevištní kompozice V. Vaňátka na text Majakovského poemy Správná věc, nebo jevištní pásmo, komponované z díla klasika naší socialistické poezie, S. K. Neumanna. Stejně podnětně může ovlivnit zase vlastní repertoárovou tvořivost našich souborů publikace Fr. Budského **Hraje, zpívá a tančí El-Carova parta,** seznamující se zkušenostmi tohoto nejúspěšnějšího agitačního kolektivu předmnichovské republiky.

V oblasti malých uměleckých forem panuje zvláště kolem kabaretu (ať už politického, literárního, pantomimy nebo musicalu a dalších forem) dosud mnoho neujasněných názorů. Zmatek je způsoben hlavně nedostatečným vědomím, co to je kabaret, co jako žánr vyžaduje a co nesnáší. Proto na nejlepších ukázkách z repertoáru, spojovaném průvodním slovem Mir. Horníčka, předního herce i autora tohoto scénického typu, budou řešeny jeho nejdůležitější problémy v publikaci **Kabaretní formy. Sborník humoru a satiry,** navazující na úspěšnou publikaci Humor na pódiu, přinese další novinky estrádního repertoáru v celé šíři a rozmanitosti všech žánrových forem.

I když ještě zdaleka nemůže tato edice, teprve nedávno založená, splňovat všechny potřeby našich souborů, přesto má všechny předpoklady vytvořit dosud jmenovanými svazky pevnou repertoárovou základnu, na které lze dále stavět. **J. Beránek**

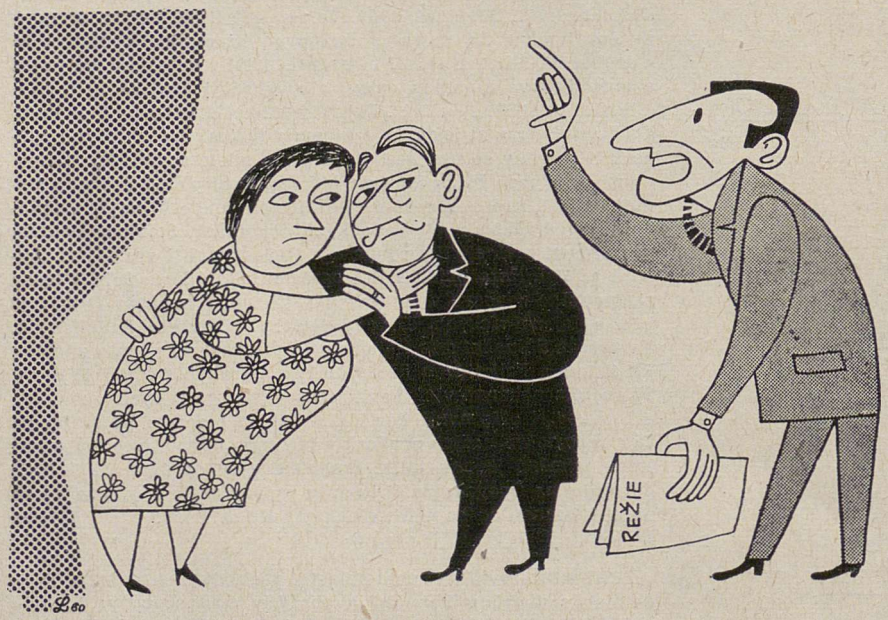

TĚŽKÁ VĚC

Režisér když zahřměl: „Znovu!",
slova vzdechu zazněla:
„Jak do toho dát kus citu,
když objímám manžela?"

OCHOTNICKÉ DIVADLO
ROČNÍK VI Č. 6 ČERVEN 1960

MINCŮV ZÁBĚR
Z POGODINOVÝCH ARISTOKRATŮ
SOUBOR ZK ČSD TÁBOR

Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, národní podnik, Praha 12, Stalinova 46
Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ
Grafická úprava František Skořepa
Redakce: Praha 12, Stalinova 3
telefon 220957
Vychází začátkem každého měsíce
Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs
Tiskne Knihtisk, n. p., závod č. 2, Praha 12, Slezská 13
Rozšiřuje poštovní novinová služba (PNS)
F - 02*01102

Z OBSAHU

M. Jurák: O lysických ochotnících a jejich přátelích 121
Divadlo stmeluje vesnici (Krajské poradní sbory hodnotí celostátní soutěž) 122
M. Bartoš: Zamyšlení nad vzdáleným i blízkým 124
Z redakční pošty 126
V. Semrád: Dopis o Půlnoční mši 128
S. Dolanská: Rekvizita (dokončení) 130
Na pomoc ochotnické scénografii 132
Kritiky 134
J. Beneš: Z deníku vedoucího souboru mladých 136
Dilia 139
V. Semrád: České drama 1945—1960 (VI.) 140
Z ochotnického života 142
J. Beránek: Na pomoc repertoáru 144

Toto číslo mělo redakční uzávěrku 20. dubna, vyšlo 27. května 1960

SOUBOR „KOLÁR“

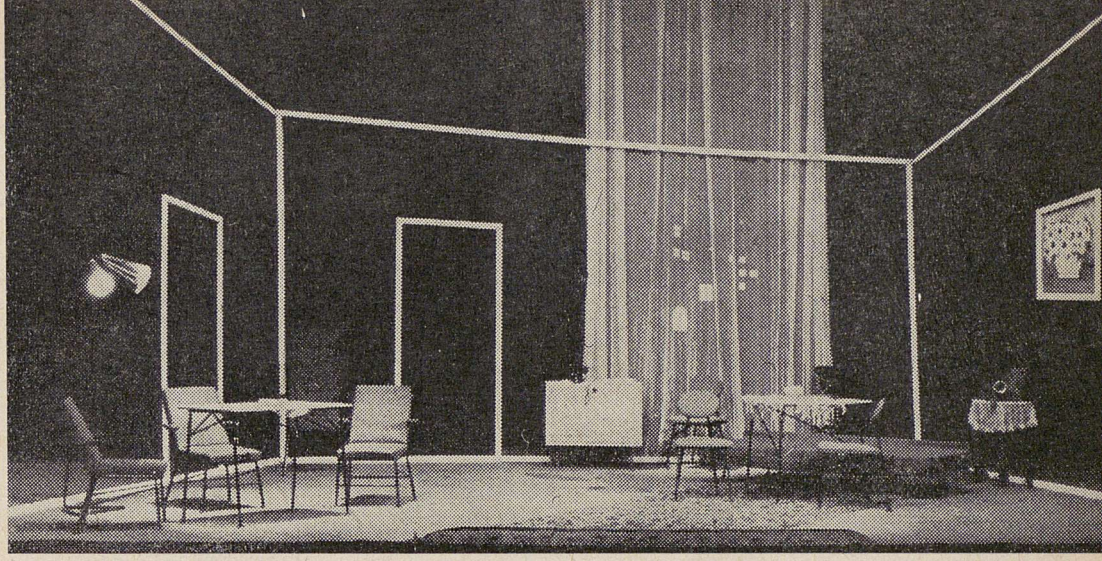

Z. K. AUTOMOBILOVÉ ZÁVODY MLADÁ BOLESLAV

Patří k nejvyspělejším souborům Pražského kraje. V zimě uskutečnili jeho členové ve spolupráci s místním profesionálním divadlem školení, které mělo velký význam pro mladé členy, jichž je dnes v kolektivu většina. Neděli co neděli se scházeli na přednáškách a besedách o umění, o divadle, různých jeho složkách a problémech. Nezištná pomoc soudruhů z Městského divadla je v Mladé Boleslavi příkladná a v kraji přímo ojedinělá. V letošním dramaturgickém plánu souboru je Klicperova komedie Tři hrabata najednou, Luckeho Kauce, Makarenka - Stehlíka Vlajky na věžích a Jarišův Boleslav I. Na našich snímcích z práce souboru jsou záběry z Čapkova Loupežníka (Mimi — E. Podaná, Loupežník — E. Mika), z Luckeho Kauce (kapitán a jeho žena — J. Novák a J. Filipová) a scéna J. Růžičky pro tuto hru. J. D.

DOBRÝ LÉK NÁRODNÍHO PODNIKU LÉČIVA

Vlasta Klepáčová při práci . . .

. . . a na jevišti

Text a foto E. Sommer

Na pět set vůní ovane každého, kdo prochází v Modřanech tímto národním podnikem. Z práce mnoha desítek pilných rukou v moderně vybavených laboratořích vyexpeduje balírna na 500 druhů různých léčiv pro ochranu lidského zdraví. Účinný lék se snaží expedovat také „laboratoř" třicetičlenného estrádního souboru, složeného ze zaměstnanců závodu. V minulém roce vystoupili pětadvacetkrát a všude rozdávali humor a dobrou náladu. Desítky diplomů dosvědčují, že to dělají dobře. Vystupují především ve vlastním závodě např. při vyhodnocení nejlepších pracovníků, zajíždějí do Písnice, Břežan, Modřan, Roztok, vzpomínají na vystoupení o družstevním dnu ve Vlašimi, kde se ve velkém přírodním divadle uplatnil jejich velký tříhodinový estrádní program, vystoupili v Polubném na konferenci kulturních pracovníků a mnohde jinde. Sami si šijí kostýmy, zhotovují rekvizity, kulisy, prostě všechno, čeho je třeba. Mají svého malíře, choreografa, maskéra — a hlavně: mnoho nadšených mladých lidí. Zatím pracují jen na úseku malých jevištních forem, ale ještě v tomto roce se chtějí za účinné podpory ředitelství i všech složek podniku pustit do nácviku celovečerní hry.

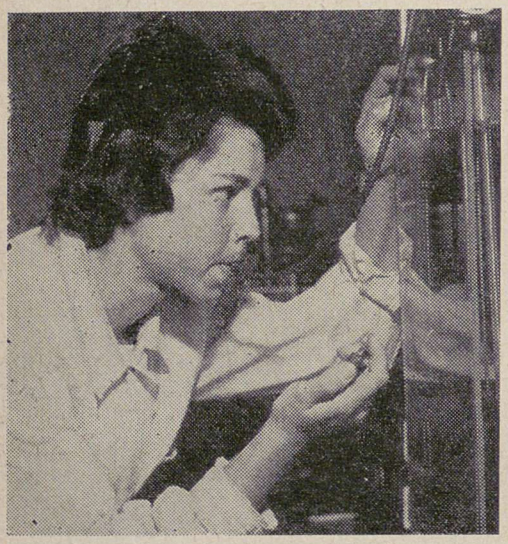

Členka souboru, H. Hustolesová, zkouší viskozitu vyráběných léků

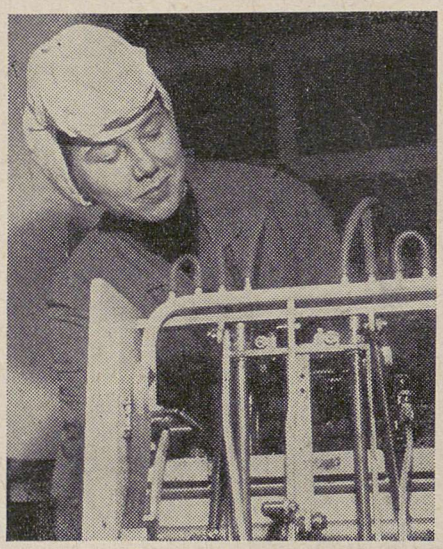

Devatenáctiletá Hana Červená, denní role: balení léčiv na šaržovacím stroji

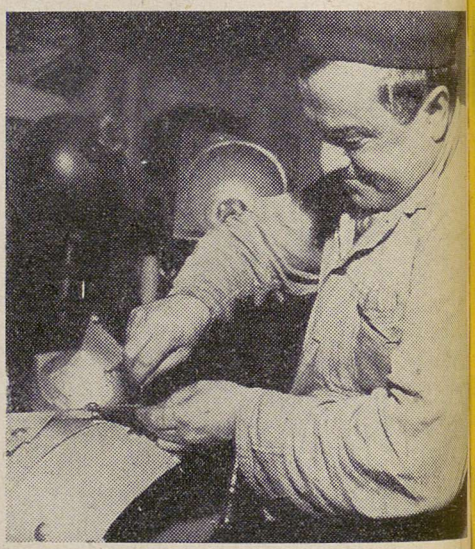

Ladislav Týc, divákovi neviditelný, se podílí na všech úspěších souboru

Josef Jelínek líčí Hanku pro jinou roli

Milada Krédlová ušila s M. Klás kovou po práci již 40 kostýmů